

akad. prof. dr. Jože Mencinger 40. rektor v letih 1998–2005

Prof. dr. Jože Mencinger je bil rojen 5. marca 1941 na Jesenicah, kjer je leta 1960 maturiral. Po štirih študijskih letih je diplomiral na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, že leta 1963 pa se je zaposlil na njenem Ekonomskem inštitutu. Naziv magister je pridobil leta 1966. Kot raziskovalni asistent se je udeležil doktorskega tečaja ekonomskih ved na University of Pennsylvania v ZDA, kjer je leta 1975 zagovarjal disertacijo, ki jo je Fakultetni svet Pravne fakultete nostrificiral kot doktorat pravno-ekonomskih znanosti. Leta 1977 je bil izvoljen v naziv docenta in leta 1982 za izrednega profesorja. Leta 1987 je postal redni profesor na katedri za pravno-ekonomske vede Pravne fakultete. Kot profesor za gospodarski sistem in politiko ter politično ekonomijo je na univerzah v Ljubljani in Mariboru vzgojil veliko slovenskih ekonomistov. Predaval je tudi na evropskih in ameriških univerzah, gostoval kot znanstvenik na inštitutih v Torinu in na Dunaju, ter sodeloval z referati na številnih mednarodnih konferencah. Je avtor mnogih člankov in prispevkov, objavljenih doma in v tujini. Je tudi avtor in soavtor večjega števila ekonometričnih modelov. Od leta 1995 je član Evropske akademije znanosti in umetnosti v Salzburgu. Ob osamosvajanju Slovenije je bil minister za gospodarstvo in podpredsednik slovenske vlade. Tedaj so bile izvedene potrebne priprave za ekonomsko in politično osamosvojitve Slovenije ter izdelane osnove zakona o privatizaciji. Leta 1991

se je odpovedal politiki in se posvetil strokovnemu delu, profesuri na Pravni fakulteti ter Ekonomskem inštitutu Pravne fakultete, katerega direktor je postal.

Opravljal je različne funkcije v organih Pravne fakultete in univerzitetnih komisijah. Decembra 1997 ga je univerzitetni senat – izmed treh kandidatov – izvolil za novega rektorja Univerze v Ljubljani za dobo štirih let. Leta 2001 je ponovno kandidiral na to mesto, bil izvoljen še za naslednje štiriletno obdobje in se v zgodovino zapisal kot rektor, ki je doslej najdlje vodil prvo slovensko univerzo.

V času rektorske funkcije prof. dr. Jožeta Mencingerja se je Univerza v Ljubljani močno spremenila navzven in navznoter. V razmerah decentralizirane univerze si je prizadeval za notranje povezano ustanovo, zagovarjal je njeno neodvisnost od političnih in drugih pritiskov ter zavračal njeno podrejenost trgu. Uveljavil je širša habilitacijska področja in študentsko ocenjevanje pedagoškega dela učiteljev, prispeval k reševanju prostorskih vprašanj članic in prvič po stotih letih celovito obnovil osrednje univerzitetno poslojpe.

Prof. dr. Jože Mencinger je prejemnik zlatega častnega znaka svobode Republike Slovenije, Univerza v Ljubljani pa mu je leta 2014 podelila naziv zaslužni profesor.

PRIPOVED REKTORJA

Preden začnem s svojim »poročilom«, naj povem, da sem količino dela z njim zmanjšal tako, da sem uporabil nekaj originalnih dokumentov, ki so ostali na domačem računalniku. To morda poveča zanesljivost spominov, saj se pri njihovem pisanju ne da izogniti »odkrivanju« dobrih in »prikrivanju« slabih delov »zgodovine« ter »povečevanju« svojih zaslug. Res pa je, da tudi pri zbiranju starih tekstov lahko na kakšnega »pozabiš«.

Osamosvojitve Slovenije in politične spremembe v letih 1990 in 1991 so prinesle institucionalne spremembe tudi v visoko šolstvo. Zakon o visokem šolstvu iz leta 1993 je omogočil preobrazbo takrat dveh univerz, ljubljanske in mariborske, iz nekakšnih združenj fakultet, ki so bile kar neposredno vezane na državo, v bolj ali manj klasični evropski univerzi z večjim poudarkom na znanstvenoraziskovalnem delu in z razmeroma veliko formalno avtonomijo. Univerzi sta dobili pravno subjektiviteto, vendar sta si morali prej izgubljeno identiteto in dejansko avtonomijo šele pridobiti.

Na ljubljanski univerzi sta pionirsko delo ponovne uveljavitve univerze opravila rektorja Miha Tišler in Alojz Kralj, na mariborski pa rektor Ludvik Toplak; že razlike v velikosti in tradiciji so »zahtevale« različne pristope. Na Univerzi v Ljubljani se posnemanje bolj centraliziranih univerz ni uveljavilo; odpori članic proti »premočni« univerzi so bili zaradi tradicije preveliki, poskusi centralizacije bi zato lahko peljali v njen razpad. Uveljavilo se je načelo integracije univerze z veliko stopnjo decentralizacije upravljanja. To sicer ni bilo skladno s takratnimi priporočili evropskih združenj univerz, ki je že podleglo idejam bolonjske reforme. Prav tako je ljubljanska univerza ostala precej zadržana do idej o podjetniški univerzi, ki naj se podreja zahtevam trga po ustvarjanju »delovne sile«. Zavračanje centraliziranosti in zadržanost do podjetniške aktivnosti in reform sta bili in ostali značilnost mojih pogledov na univerzo.

Prvi mandat 1998–2001

Rektor sem postal bolj naključno kot ne; naj kandidiram, mi je med vožnjo z dvosedežnico na Zvoh na Krvavcu predlagal profesor Marjan Svetličič s Fakultete za družbene vede; kdaj sem se odločil in predlagal Pravni fakulteti, naj me predlaga, pa ne vem. Takrat je rektorja z volitvami na »izpadanje« volil senat; zadnji kandidat, ki je ostal, pa je moral dobiti dvetretjinsko večino. Na junijskih volitvah leta 1997 sem se v drugi krog prebil s profesorjem Milanom Pogačnikom, dolgoletnim dekanom Veterinarske fakultete in predsednikom Upravnega odbora Univerze v Ljubljani. Zmagovalec drugega kroga je bil profesor Pogačnik, ki pa mu v tretjem krogu, ko je kandidiral »sam proti sebi«, ni uspelo zbrati dveh tretjin glasov. Na ponovljenem drugem krogu jeseni sem presenetljivo zmagal z majhno prednostjo in nato zlahka dobil še dvetretjinsko večino. Kaj je bil razlog za zmago, ne vem. Najbrž ne program. Bolj verjetno je, da se je senatorjem zdelo, da bom, ker sem bil v univerzitetni hierarhiji nezkušen (pred tem na univerzi pa tudi na fakulteti nikoli nisem imel nobene funkcije), ustvarjal manj problemov. Vsaj v tem se senatorji niso zmotili; oba mandata sem ostal učitelj na Pravni fakulteti ter polno predaval in tam dobival plačo. Fakulteta mi je malo prilagodila predavateljske obveznosti, člani katedre so priskočili na pomoč, kakšna ura predavanja je odpadla, kdaj pa kdaj je bilo predavanje krajše. Biti neprofesionalni rektor se je nekako ujemalo s prepričanjem, da rektor ne sme imeti preveč časa in da se lahko zanaša na univerzitetno administracijo. S tem ni bilo težav; glavna tajnica na začetku prvega mandata je bila izkušena in Univerzi v Ljubljani zelo predana gospa Marjeta Vilfan, ki me je vodila prek prvih čeri; pri tem so sodelovali še gospod Miroslav Birk, gospa Maca Ribičič in »večna« gospa Tanja Pibernik. Tudi z izbranimi prorektorji sem imel srečo; mandat je podaljšala profesorica Katja Breskvar z Medicinske fakultete, pridružila sta se še Jože Vižintin s Fakultete za strojništvo in

zmeraj mirni Peter Fister s Fakultete za arhitekturo. Profesor Pogačnik, ki je bil moralni zmagovalec volitev, je še naprej ostal predsednik Upravnega odbora; šlo je za gesto, ki jo še zdaj cenim.

Nekaj časa sem se glede podpore dekanov ali senatorjev počutil precej nelagodno, a mislim, da so kmalu ugotovili, da »rektor in dekani niso nujno naravni sovražniki«. To so bili za rektorja mirni časi: rektor je bil nekakšen predstavniški »nebodigatreba« v sistemu malone povsem neodvisnih članic, katerih dekani so se neposredno pogajali z

ministrstvom. Ta nepomembnost se je kazala tudi v skromnih, nekoliko zanemarjenih prostorih rektorata v drugem nadstropju deželnega dvorca. Že sredi prvega mandata so se stvari začenjale spreminjati, mirne čase so zamenjali bolj nemirni. Kako sem videl probleme na Univerzi v Ljubljani in kaj naj bi kot rektor počel, morda še najbolje kaže program, s katerim sem kandidiral; v njem je nekaj običajno praznih predvolilnih obljub, vendar pa vsebuje poglede na Univerzo v Ljubljani, ki jih nisem spreminjal in v katere še zmeraj verjamem.

Program kandidata prof. dr. Jožeta Mencingerja

Program ne govori o velikih in splošnih stvareh, kot so poslanstvo univerze ali kriza univerzitetnega študija. Ukvarja se le z ljubljansko univerzo in problemi, ki tarejo njo in njene članice. Nekateri, kot je malo denarja, so skupni vsem, drugi spet so specifični; tako, na primer, prostorsko stisko na nekaterih fakultetah, visokih šolah in akademijah, kar je velik problem, spremljajo prazne predavalnice na drugih, kar je mnogo večji problem. Dramatizirati zdajšnje stanje nima pomena, obljubljeni radikalne spremembe in/ali več denarja še manj. Zato jih ne obljubljam; na univerzi sem dovolj dolgo, da vem, da se stvari obračajo počasi, izkušnje kažejo, da »revolucionarne« spremembe niso ne poceni in ne učinkovite, gospodarsko stanje v Sloveniji pa ne omogoča bistvenega povečanja količine finančnih sredstev, ki jih bo univerza imela v prihodnjih letih.

Temelji programa, ki ga želim uresničevati kot rektor, so:

- (1) povezanost izobraževanja in raziskovanja;
- (2) znanstvena, izobraževalna in politična avtonomija univerze;
- (3) integracija univerze in decentralizacije njenega upravljanja;
- (4) ločitev rektorjevih nalog od posloводства;
- (5) postopnost in visoka stopnja soglasja o spremembah.

1. Povezanost izobraževanja in raziskovanja

Prva skrb rektorja je zagotovitev kakovosti univerzitetnega izobraževanja. To je mogoče le, če je izobraževanje podprto z raziskovalnim delom in iskanji, zato je povezava med izobraževanjem in raziskovanjem ključna. Izobraževanje brez raziskovalnega dela bi bilo sicer le ponavljanje vsega že davno povedanega in napisanega, kar bi morda celo bolje od univerzitetnih učiteljev opravil kdo drug. Raziskovalni dosežki naj bodo temelj izobraževanja. Nasprotujem delitvam na raziskovalne in izobraževalne profesorje, čeprav je gotovo, da se nekateri v večji meri ukvarjajo z izobraževalnim, drugi z raziskovalnim delom.

Kot rektor želim napraviti vse za ohranitev, dvig in, kolikor je mogoče, tudi za poenotenje kakovosti raziskovalnega dela. Delitev na družboslovje, humanistiko, naravoslovje, tehniko, medicino in tako dalje je v tem kontekstu nesmiselna. Imamo dobre in slabe družboslovne raziskave, dobre in slabe naravoslovne ali druge raziskave. Najti prava merila za razlikovanje med enimi in drugimi ni enostavno.

Gotovo ni najbolje, če je treba univerzitetnega učitelja k raziskovanju siliti s habilitacijami in reelekcijami, saj to kaže le, da ga stvari, ki jih počne, pravzaprav ne zanimajo. Obenem tudi vsak med nami dobro ve, kdaj napravi kaj dobrega in kdaj »blefira«; če tega ne vemo sami, pa to dobro

vedo kolegi in študentje. Tudi številke o objavljenih člankih ali »citation indeksi« ne rešujejo vseh problemov pri ugotavljanju kvalitete raziskovalnega dela. Ne samo, da z njimi ni mogoče presojati dela na akademijah, strokovnosti kirurških posegov ali izvirnosti dela arhitektov, največkrat so slaba merila tudi na klasičnem raziskovalnem področju, kjer pa se jim ni mogoče povsem izogniti. Kljub ali prav zaradi problemov pri presoji, kaj so dejanski prispevki k znanosti ali umetnosti, pa je habilitacijska komisija pomembna univerzitetna institucija. Ne zato, da presoja delo kandidatov za napredovanje ali da seštevata točke, ampak predvsem zato, da zmanjšuje negativne učinke „prijateljskih“ odnosov, ki se nujno vzpostavijo na fakultetah, in s tem zagotavlja, da so kriteriji za napredovanje na fakultetah zahtevnejši, kot bi sicer bili.

Podpiram ustrezno organizirano ocenjevanje pedagoškega dela profesorjev; do tega imajo študenti pravico. Verjamem, da ocenjevanje opravijo pošteno, pa tudi, da so sistematične ocene predavanj, odnosa do študentov in posredno tudi raziskovalnega dela boljše od nekakšnih »ad hoc priporočil« študentske organizacije ob habilitacijah.

Povsem se zavedam, da se načini izobraževanja na različnih fakultetah in visokih šolah ali pri različnih predmetih nujno močno razlikujejo. Vendar nasprotujem temu, da študente z različnimi oblikami kontrole prisotnosti silimo na predavanja, če je namen tega doseči večji obisk slabih predavanj ali če je to posledica določb o številu ur, ki jih določajo kriteriji Ministrstva za šolstvo in šport. Gre za odrasle ljudi, ki morejo in morajo sami presoditi, katero predavanje je koristno in katero ne. Iz izkušenj vem, da je poslušanje šest in več ur predavanj ex cathedra praviloma izgubljanje časa, združevanje ur v pakete pa si bom prizadeval odpraviti. Prepričan sem tudi, da je pri mnogih predmetih veliko snovi, ki je sploh ne bi bilo treba predavati, in da je smiselno predavati le snov, ki predavanja zahteva: gotovo se to nanaša na rezultate raziskovalnega dela.

Stvar posameznih članic je presoditi, ali žele imeti ali širiti mrežo popoldanskih in večernih seminarjev in predavanj razpršeno po vsej Sloveniji; kvaliteta tega študija je običajno precej slabša od kvalitete standardnega. Resen problem so velike razlike med kvaliteto magistrskega študija ne samo med fakultetami, ampak tudi znotraj njih. Razlike nastajajo iz mnogih razlogov, gotovo pa je, da so magistrski nazivi podeljeni za zelo različne ravni znanja in vloženega dela. Na tem področju je večje poenotenje med članicami nujno; stanje, kakršno je, je do študentov krivično.

2. Znanstvena, izobraževalna in politična avtonomija univerze

Znanstvena avtonomija univerze je samoumevna; neavtonomne znanosti ni. Drugače je z izobraževalno avtonomijo, ki si jo mora univerza pridobiti oziroma jo zadržati. Določitev vsebine predmetov je stvar univerze oziroma njenih članic, skrb za izvajanje pouka pripada univerzi in njenim članicam, zanj so odgovorni dekani in rektor. Univerza mora zato doseči odpravo kriterijev Ministrstva za šolstvo in šport o številu ur predavanj in vaj. Razloga sta vsaj dva; kriteriji ne povečujejo kvalitete študija, hkrati pa fakultete silijo, da se nesmiselnim pravilom prilagajajo na različne nesmiselne načine, mnogokrat z izmišljanjem novih smeri.

V avtonomijo univerze sodi tudi njen ugled v družbi. Prepričan sem, da si mora rektor zagotoviti neposreden stik z ustreznimi državnimi in drugimi institucijami. Univerza je pomembna nacionalna institucija in ne osnovna šola, katere ravnatelj bi neuspešno telefoniral ministru in mesece dolgo prosil za sprejem pri ministru ali državnem sekretarju. Vendar stiki z oblastjo ne smejo biti rezultat takšnih ali drugačnih političnih ali strankarskih povezav; delo in pomen univerze sta neodvisna od politike vsakokratne vlade.

Kljub prizadevanju za avtonomijo univerze nasprotujem temu, da bi univerza zdaj pridobila status samostojne postavke v državnem proračunu. To se zdi v nasprotju s prizadevanju za

avtonomnost univerze, vendar menim, da za zdaj ni usposobljena za takšen način financiranja in da bi bila tolikšna sprememba načina financiranja brez temeljiten priprav, ki bi zagotovile varnost financiranja, katastrofalna. Za zdaj je smiselno ostati pri financiranju preko Ministrstva za šolstvo in šport in Ministrstva za znanost in tehnologijo, pri sofinanciranju akademij pa tudi Ministrstva za kulturo. Pred morebitno večjo spremembo sistema financiranja je treba zagotoviti usklajeno delovanje celotnega sistema.

Povsem samoumevno je, da članice samostojno razpolagajo z denarjem, ki so ga pridobile z delom izven nacionalnega programa, saj brez finančne avtonomije tega denarja sploh ne bi poskušale pridobiti. Ne gre pa zanemariti, da fakultete, visoke šole in akademije niso predvsem pridobitne ustanove; želje za dodatnimi zaslužki članic in njihovih učiteljev so razumljive, vendar naj bi dodatne zaslužke pridobili predvsem z raziskovalnim delom.

Posameznih inštitutov na fakultetah ni mogoče prepustiti tržnim zakonitostim; Inštitut za matematiko je gotovo dober primer nečesa, česar trg »ne potrebuje«, ne glede na to, da gre za vrhunski v svetu uveljavljeni inštitut. Tega in podobnih inštitutov ni mogoče prepustiti usodi, smotrno je iskati rešitve.

Odpiranje v svet je za univerzo, posebej v majhni državi, temeljnega pomena. K odpiranju ne pripomore podpisovanje »listin o pobratenju«; plodni stiki so le osebni stiki. Kot rektor si bom prizadeval za institucionalno podporo stikom članic in posameznih učiteljev z učitelji in fakultetami na tujih univerzah in tudi za podporo »sobotnim« letom. Hkrati je treba najti možnosti za daljša »sobotna« gostovanja tujih profesorjev in za ureditev statusa tujih študentov na ljubljanski univerzi, iskati finančno podporo za takšne študente in zagotoviti predavanja tudi v angleškem jeziku. Prav na področju mednarodnega sodelovanja ljubljanska univerza močno zaostaja ne samo za univerzami v razvitih državah, zaostajamo tudi za univerzami v Pragi, Bratislavi ali Budimpešti, ki so oblikovale mednarodne šole.

3. Integracija univerze in decentralizacija njenega upravljanja

Učinkovita raven upravljanja je določena funkcionalno; so problemi, ki jih je mogoče dobro reševati na univerzitetni ravni, in takšni, ki jih je mogoče dobro reševati le na ravni posamezne članice ali celo samo njene sestavne enote. Večino upravljanja je mogoče mnogo bolje kot na univerzi opraviti na njenih članicah; fakultetah, akademijah in visokih šolah. Verjamem, da je nesmiselno na univerzi opravljati delo, ki ga drugi opravljajo bolje, in da prednosti decentraliziranega upravljanja močno odtehtajo njegove slabosti. Zaradi razlik med članicami in njihovimi problemi centralizacija odločanja ali poskusi uvedbe povsem enakih pravil za različne probleme ne bodo pripeljale do integriranja univerze; bolj verjetno bi pripeljale do njenega razpada. Decentralizacija omogoča prilagajanje specifičnim problemom, ki so pogojeni že z razlikami med strokami, pa tudi takšnim, ki so rezultat dosedanjega razvoja, ki je temeljil na veliki samostojnosti članic. Decentralizacija omogoča iskanja novih rešitev za reševanje novih problemov, pa tudi sodelovanje med članicami, kadar je vsem koristna. Vse to centralizacija duši in onemogoča.

Razlogov za dodatno upravno in materialno centralizacijo univerze ne vidim, zato nasprotujem širjenju administracije na rektoratu. Vse upravljske naloge, pri katerih je to po zakonu in statutu mogoče, a tudi odgovornost zanje, nameravam takoj prenesti na članice oziroma njihove dekane. Hkrati si bom prizadeval za takšne spremembe statuta in zakona, ki bodo povečale poslovno samostojnost fakultet na vseh področjih, ki ne sodijo v nacionalni program izobraževanja.

Z integracijo univerze razumem tudi integracijo študentov v odločanje na univerzi. Prizadeval si bom za njihovo sodelovanje povsod, kjer je to mogoče in kjer to hočejo, in na načine, ki jih sami izberejo.

Kljub prepričanju v koristnost decentralizacije pa morajo tudi pri tem veljati nekatera skupna pravila, predvsem tista, ki zadevajo študente in njihove pravice; takšna so na primer plačila za posamezne storitve. Nasprotujem zdajšnji umetni delitvi študentov na redne in izredne; nenavadno je, da ni dovolj prostora, da bi bili vsi redni, dovolj pa ga je za enako število študentov, če so nekateri redni, drugi izredni.

Decentralizacija rešuje oziroma vsaj zmanjšuje tudi tako imenovani »spor« med družboslovjem ter naravoslovjem in tehniko, ki je povsem nepotreben. Zdi se mi tudi, da je nepotrebno, najbrž pa bi bilo tudi neuspešno, spreminjanje zdajšnje nesimetrične organiziranosti in sestave senata univerze. Verjamem namreč, da senatorji glasujejo po lastni presoji in ne po navodilih. Senat ni parlament oziroma strankarska ustanova, v kateri se preštevajo glasovi predstavnikov strank; če v njem ni mogoče zagotoviti glasovanja posameznega člana po lastni presoji namesto po pripadnosti stroki ali članici, bodo prizadevanja za integracijo univerze in njeno avtonomijo povsem brezplodna.

Prizadeval si bom za več medfakultetnega sodelovanja pri izobraževanju in širjenje sistema kreditov na celotni univerzi, zlasti pa še na podiplomskem študiju. Nobenega razloga ni, da študent prava predavanj iz gospodarskega sistema in politike ne bi poslušal na ekonomski fakulteti in tam opravljeni izpit uveljavil na pravni fakulteti. Prav tako pa ni razlogov, da učitelj, ki na fakulteti, ki jo pesti pomanjkanje študentov, predava matematiko, tega ne bi počel na kakšni drugi fakulteti, ki se sooča s prevelikim vpisom. Takšna prožnost omogoča tudi prebroditev krize, ki se pojavlja na nekaterih fakultetah zaradi premajhnega in na drugih zaradi prevelikega vpisa, kar se bo morda čez nekaj let spet spremenilo. Takšne oblike sodelovanja bodo bistveno bolj kot centralizacija upravljanja integrirale univerzo.

4. Ločitev rektorjevih nalog od posloводства

Med najbolj nujne spremembe na univerzi štejem ločitev nalog rektorja, ki naj skrbi za izobraževalno in raziskovalno delo in predstavlja univerzo, od posloводства. Menim, da univerza potrebuje upravo, na čelu katere je vrhunski menedžer (direktor, kancler, predsednik), ki je stalnica univerze, tako kot so to na fakultetah tajniki fakultet. Univerze v Ljubljani, tudi če je decentralizirana, ni mogoče upravljati na amaterski način ali z rektorji, ki so in bodo praviloma brez menedžerskih sposobnosti. Kot rektor se ne nameravam ukvarjati s kontinuiranimi plani in drugimi administrativnimi posli več, kot je to zdaj nujno potrebno, obseg poslovodnih opravil pa želim predvsem zmanjševati.

5. Postopnost sprememb in visoka stopnja soglasja o spremembah

Povsem jasno je, da je funkcija rektorja v veliki meri častna funkcija, da je rektor prvi med enakimi, a še to le formalno. Uresničevanje predstavljenega programa ni nekaj, kar bi mogel rektor napraviti proti volji senata ali članic univerze; o vseh spremembah bo torej treba doseči visoko stopnjo soglasja.

Ni mogoče začeti vsega znova; nesmiselno je spreminjati stvari s »svežnji ukrepov«, povsod je treba upoštevati zdajšnje stanje in ga spreminjati, če je to res treba, počasi in preišljeno, obenem pa vztrajno. Takšna je na primer sistemizacija; njena zamrznitev ni smiselna, hitre spremembe niso

mogoče, saj se nanje veže preveč drugih stvari, tudi socialnih problemov. Ni odveč poudariti, da bo tudi v prihodnjih štirih letih veliko dogodkov, ki jih ni mogoče predvideti, da bo treba razrešiti veliko že zdaj znanih problemov, za katere ne vem, kako bi jih rešil. Takšni so: ureditev lastninsko-pravnih razmerij, odnos univerze do inštitutov, ki so nastali ob univerzi, bodočnost računalniškega centra, odnos do Narodne in univerzitetne knjižnice, če omenim samo nekatere.

Ljubljanska univerza je in bo ostala najvišja znanstvena, raziskovalna in izobraževalna institucija v Sloveniji; tak položaj je pridobila v mnogih desetletjih, ustvarila ga je množica profesorjev in študentov. To se ne bo spremenilo, ne glede na to, kdo bo novi rektor.

Sam želim biti rektor univerze in vseh njenih članic, nikakor pa ne rektor, ki bi ga skupina sorodnih strok vsilila drugi skupini. Če bi morebitna moja izvolitev za rektorja povzročala razkol med deli univerze ali kakorkoli povečala nesoglasja, se kandidaturi odrekam. V primeru tako izsiljenega rektorstva bi bila namreč razočaranje na eni in neuspeh na drugi strani zagotovljena. Od stroke neodvisna naloga rektorja je, da skrbi za kvaliteto raziskovalnega in izobraževalnega dela, utrjuje avtonomijo in njen ugled, jo ustrezno predstavlja doma in v tujini, podpira prizadevanja posameznih članic in pospešuje sodelovanje med njimi.

Senatorje prosim, naj pri glasovanju za rektorja ne upoštevajo stroke, ne moje, ne svoje, ampak realizem programa. Izvolitev ali neizvolitev naj bo rezultat strinjanja ali nestrinjanja s programom ter presoje sposobnosti enega od treh kandidatov, da uresniči predloženi program. Neizvolitve ne bom jemal kot osebni poraz, ampak kot večinsko odločitev za drugačen program v tekmi treh enakovrednih kandidatov, ki želijo uresničiti predložene programe.

Dodam naj še, da univerza ne more služiti politiki, zato vnaprej zavračam podporo, ki bi temeljila na takšni ali drugačni politični ali strankarski opredelitvi. Rektor želim postati kot univerzitetni učitelj, ki so ga izvolili senatorji univerzitetni učitelji in ki ga kot rektorja sprejemajo in podpirajo študentje te univerze.

Jože Mencinger
V Ljubljani, junija 1997

Bolj ali manj podobne misli je vseboval Program razvoja, 1998–2001, ki je bil predstavljen senatu januarja leta 1998; reintegracija Univerze v Ljubljani naj bi temeljila na načelu: »Vse funkcije, ki jih je mogoče učinkovito izvrševati na ravni članic, ostajajo članicam, na ravni univerze zadošča skladen sistem pravil.« Po Programu naj bi bili cilji Univerze v Ljubljani poleg splošnih, povedanih že v »Programu kandidata«, že bolj določni: organizacija podiplomske šole na ravni univerze, kreditni sistem, ocenjevanja učiteljev s strani študentov, postopno uresničevanje finančne avtonomije ter okrepitev položaja glavnega tajnika v upravljanju univerze.

Pri podiplomski šoli na ravni univerze naj ne bi šlo za ustanavljanje nove institucije, kar je bila ideja nekaj let prej, ampak za sodelovanje med članicami Univerze v Ljubljani pri izvedbi interdisciplinarnega podiplomskega študija posameznih področij. Okrepitev vloge glavnega tajnika v upravljanju univerze naj bi zamenjala prejšnjo idejo o ločitvi funkcije rektorja, odgovornega za pedagoško in raziskovalno delo ter predstavljanje univerze, od posloводства; glavni tajnik naj bi v odnosu do tajnikov fakultet dobil položaj, podoben rektorjevemu v odnosu do dekanov fakultet. Večjo finančno avtonomijo naj bi prinesla

ureditev, po kateri vsa javna sredstva za izobraževalno dejavnost na račune članic ne prihajajo neposredno, ampak prek računa Univerze v Ljubljani. S temi spremembami naj bi Univerza v Ljubljani postala primerljiva drugim evropskim univerzam in se lažje vključila v programe mednarodnega sodelovanja, čeprav bi integriranost temeljila predvsem na postopnem povečevanju pripadnosti univerzi.

Kmalu po izvolitvi sem se udeležil nekakšnega »tečaja« za nove rektorje, ki ga je organizirala CRE (Stalna konferenca rektorjev evropskih univerz) v Groningenu na Nizozemskem; na njem so zagovarjali centralizirano in podjetniško univerzo, kar pa me ni prepričalo. Prvi mednarodni preskus je bil »follow up« obisk ocenjevalne komisije CRE. Poročilo, ki je sledilo prvemu obisku, je bilo vljudno kritično in skladno s takratnimi pogledi o centralizirani in podjetniški univerzi. Zahtevalo je, če poenostavimo, odpravo avtonomije fakultet in centralizacijo, povečanje moči rektorja in univerzitetne administracije, kar je bilo v nasprotju s temeljno idejo programa o »integrirani univerzi z visoko stopnjo decentralizacije«, ki je upoštevala velikost, raznolikost, prostorsko razpršenost in zgodovino Univerze v Ljubljani. Nekaj zahtev komisije je bilo vsebovanih že v programu iz januarja leta 1998 ali pa jih je Univerza v Ljubljani sprejela že prej, nekatere zahteve, predvsem idejo o večji centralizaciji, pa je zavrnila kot neskladne z velikostjo in tradicijo Univerze v Ljubljani.

O sestavi Senata UL je medtem odločilo Ustavno sodišče RS, ki je odpravilo omejitev glasovanja na redne profesorje, zahtevalo vključitev (brez glasovalne pravice) predstavnikov študentov in odpravilo ureditev, po kateri je Biotehniška fakulteta zaradi nekdanjih TOZD-ov imela več senatorjev kot druge fakultete.

V tem razdobju so se začeli poskusi integriranja Univerze v Ljubljani brez centralizacije upravljanja. Sem sodijo stalni »kolegiji dekanov«, na katerih naj bi razpravljali o problemih, ki zadevajo celotno univerzo, in se seznanili s sklepi, ki naj bi jih formalno sprejemali na sejah Senata Univerze v Ljubljani,

in letno »srečanje na Mežakli« v začetku vsakega šolskega leta. K integraciji je pripomoglo še nekaj stvari, ki na prvi pogled nimajo nobene zveze z njo; obnova deželnega dvorca, vselitev Računalniškega centra Univerze v Ljubljani, ustanovitev Informacijskega centra, ki naj bi vzpostavil sezname vseh študentov in zmanjšal razlike v ocenjevanju, omogočil identifikacijske kartice in uveljavitev kreditnega sistema. Prizadevanja za enoviti informacijski sistem na ravni Univerze v Ljubljani so dejansko bila neuspešna. Ker naj bi bila kvaliteta izobraževanja podcenjena v primerjavi z raziskovalnim delom, je senat ustanovil Komisijo za samoocenjevanje, ki naj bi se ukvarjala s poročili in analizami kvalitete izobraževanja in ki naj bi enkrat letno poročala senatu. Vodil jo je malone preveč prizadeveni docent Bogomir Mihevc. Glede na rezultate že v letu 1997 izvedene poskusne ankete je senat sprejel letno anketo, ki naj bi jo izpolnili študenti po zaključku predavanj, njihove rezultate pa bi uporabili ocenjeni učitelji, vodstva fakultet in habilitacijska komisija Univerze v Ljubljani.

Potem ko je novi Zakon o visokem šolstvu vzpostavil univerzo kot edino pravno osebo, je to zahtevalo en tekoči račun in kontrolo finančnih tokov oziroma spremembo od povsem decentralizirane v bolj centralizirano ureditev, ki pa zaradi odpora članic, posebej tistih z veliko tržne aktivnosti, razmeroma skromne univerzitetne administracije in neustreznega modela upravljanja, pa tudi pogledov vodstva univerze, ni bila v celoti uveljavljena. K boljši organiziranosti Univerze v Ljubljani naj bi prispeval projekt »Model upravljanja Univerze v Ljubljani«, ki ga je financiral Tempus. Po njem naj bi izdelali novo upravljavsko strukturo, ki bi poleg finančnega vsebovala še splošno zaposlovalno in administrativno področje. Prav veliko koristi od tega ni bilo, prevladalo je bolj ali manj pragmatično prilagajanje dogajanjem v okviru že nekaj let prej napisanega poslanstva univerze. Slog vodenja, ki mi je blizu, in probleme, s katerimi se je soočala Univerza v Ljubljani, razkrivajo razni dopisi iz tistega čas, denimo pismo dekanom, napisano pol leta po izvolitvi.

Spoštovani gospod dekan,

v prilogi pošiljamo Pogodbo o sredstvih za izvedbo študijske dejavnosti (pogodba z MSS), ki je del tkim. Krovne pogodbe med MSS in UL. Prosim, če jo pregledate, podpišete in vrnete na rektorat.

Poleg tega pošiljamo še prvi osnutek »Pravilnika o razdeljevanju plač, drugih osebnih prejemkov in nadomestil v zvezi z delom ter drugih materialnih in nematerialnih stroškov«. Gre za prvi osnutek, ki bi omogočil, da podobne pravilnike sestavite po fakultetah. S tem bi rešili eno od pripomb Računskega sodišča. O njem bo jeseni razpravljaj tudi UO, zato prosim za pripombe do 5. septembra.

V prilogi so tudi:

- najpomembnejše tabele finančnega plana UL, ki ga je na 26. seji 8. julija sprejel UO, in ki kažejo osnovne značilnosti delovanja univerze in članic;
- sporočilo NUK in CTK o uporabi baz podatkov.

V nekaj dneh bomo z rektorata na vpogled poslali še »Aneks k pogodbi o uporabi sredstev za pokrivanje ustanoviteljskih obveznosti v letu 1998«. Gre za pogodbo med MZT in UL, ki še ni dokončna, najbrž pa ne bo bistveno drugačna. O njej nekaj spodaj.

Zahvaljujem se vam za pomoč v preteklih šestih mesecih. Nekaj stvari, ki smo jih kolegij, uprava in Upravni odbor z Vašo pomočjo in razumevanjem poskušali narediti, je uspelo, nekaj pa ne. Med uspele uvrščam predvsem:

- Izdelavo planskih dokumentov, ki jih je izdelal UO oziroma njegova komisija, ki jo je vodil prorektor dr. Vižintin; v jeseni naj bi poskusili še z vsebinskim planom.
- Začasno sistemizacijo, za katero imata največ zaslug prorektorica dr. Breskvarjeva in glavna tajnica gospa Vilfanova in ki gre v smer, ki se zdi edino normalna, to je, da UL pridobi tkim. koeficiente za celo univerzo, nato jih sistemizacijska komisija razdeli med članice, znotraj članic pa jih po svoji presoji uporabi dekan, ki je za smotrno izrabo odgovoren. Pot je prava, čeprav počasna, ter pelje stran od rigidnega predpisovanja obsega ur s strani ministrstva, pri katerem se moramo tako ali drugače »znajti«.
- Podpis večletne krovne pogodbe z MSS, na kateri temeljijo aneksi za posamezne članice. Zdi se, da je takšna pogodba ob uveljavitvi načela, da je pri vsakoletni kvantifikaciji treba upoštevati obseg financiranja v preteklem letu, spremembo obsega dela in revalorizacijo proračuna, korak naprej v stabilnost financiranja. V nadaljevanju si bomo prizadevali v tako imenovane materialne stroške vključiti čim več stroškov, predvsem zemljiške prispevke, zavarovanje stavb in podobno.
- Podobno krovno pogodbo bomo poskušali doseči še z MZT. Letošnja pogodba o financiranju ustanoviteljskih obveznosti gre v to smer; univerza je s tem pridobila, kar ji je bilo pred leti odvzeto. UO je sprejel sklep, po katerem bomo v skladu s 4. odstavkom 70 odstotkov denarja razdelili med članice glede na njihove raziskovalne kapacitete, 30 odstotkov oziroma znesek, ki je nominalno enak lanskem rektorjevemu skladu MZT, pa po razpisu, ki ga bomo imeli jeseni. Predlog pravil za razdelitev tega dela bom septembra predložil UO, prav tako kot tudi predlog pravilnika za razdelitev rektorjevega sklada MSS.
- Podpis Dogovora z vlado, pri katerem smo uveljavili vse, o čemer smo se dogovorili na Senatu.

- Pogajanja s Telekomom, ki smo mu dolžni cca 27 milijonov SIT, dobro tečejo: dolg bomo poplačali brez obresti postopoma v dveh letih, obenem pa naj bi se mesečni stroški za METULj bistveno zmanjšali.

Med neuspele gre uvrstiti naslednje:

- Povsem negotova je situacija glede ustanavljanja gospodarskih družb na fakultetah. Od vlade, ki bi morala dati takšno dovoljenje, po štirih mesecih še nismo dobili dovoljenja.
- Podobno neuspešni so bili poskusi, da bi dobili vrnjen denar in s tem možnost upravljanja s podatkovno bazo INSPEC, ki ga je MZT preneslo na CTK. Še več, v času, ko smo se dogovarjali, je CTK že nabavila letošnjo bazo podatkov, vse pritožbe pa so bile bolj ali manj neuspešne.

V poletnih mesecih bo nekaj časa tudi za premislek o tem, kako naprej. Pri tem Vas bom ponovno prosil za pomoč, za zdaj pa Vas prosim vsaj za razmislek o naslednjih bolj ali manj pomembnih predlogih in nekaj stvareh, ki bi jih rad spremenil, a ne vem, kako.

- Morda bi veljalo dogovoriti se za enodneven povsem neformalen sestanek vseh dekanov in vodstva univerze v septembru kje v bližini Ljubljane.
- Habilitacijski in pritožbeni postopki na senatu so mučni predvsem za kandidate in pritožnike, obenem pa se mi zdi, da do kandidatov niso povsem pravični. Sam, razen nekaj dodatnih tehničnih sprememb o glasovanju, ki jih bom predlagal jeseni, ne vem, kaj narediti, zdi pa se mi, da bomo nekaj le morali narediti.
- Predlagam nekaj sprememb za promocije. Menim, da bi se pri predstavitvi doktorandov ne smeli ukvarjati z datumi in imeni raznih komisij, ki so odobrile to ali ono, ampak bolj z doktorandom in omeniti le datum in komisijo pri zagovoru. Predstavitve doktorskih disertacij naj bi bile krajše, v njih spet ne gre naštevati, koliko strani je dolga, koliko je bilo virov, kako je tekel postopek pri poskusih itd. Prosim Vas še, da govorov ne bi kar naprej začenjali s »spoštovanim gospodom rektorjem«; pri 14 doktorandih sem zdaj v uri in pol običajno to kar 42-krat.
- Predlagam tudi, da bi v osmrtnicah za člane in bivše člane fakultet ne pisali več imen dekana in rektorja; zadošča članica in univerza.
- Diplome, ki jih podpisujem, nam niso v čast. Vsaka fakulteta na papirje različnih barv podatke o diplomantih vpisuje po svoje, ena »na roko«, druga s pisalnim strojem, tretja z računalnikom. Tiskarna je zdaj zagotovila, da bo barva diplom enaka. RCU ima izdelan program za vpis podatkov na diplome. Zato predlagam, da bi od jeseni vse podatke o diplomantih na disketi predali tiskarni, ki bi potem tiskala diplome za celo univerzo.

Poleti bom z nekaj krajšimi izjemami večinoma v Ljubljani. Na rektoratu bodo vedeli, kje lahko dobite mene ali katerega od prorektorjev.

V imenu prorektorjev in v svojem imenu Vam želim prijetne počitnice

Jože Mencinger, rektor
V Ljubljani, 9. julija 1998

Krovna pogodba o financiranju med Univerzo v Ljubljani in Ministrstvom za izobraževanje in šport naj bi povečala finančno stabilnost Univerze v Ljubljani. Določala je dolgoročne finančne obveznosti ministrstva, kar naj bi bil prvi korak k zagotovitvi »lump sum« financiranja in finančne avtonomije univerze. Ministrstvo za znanost in tehnologijo je v istem razdobju prešlo s financiranja projektov na financiranje programov, kar bi stabiliziralo finančne tokove, namenjene raziskovalnemu delu. Obe ministrstvi bi pod posebnimi pogoji skupaj financirali interdisciplinarne podiplomske študije.

V letu 2000 smo se veliko ukvarjali z novim statutom Univerze v Ljubljani; nosilca tega sta bila nova glavna tajnica gospa Miša Kranjc in predsednik Statutarne komisije profesor Janez Kranjc. Novi statut je senat sprejel januarja leta 2001; omogočal je delovanje Univerze v Ljubljani kot integrirane in obenem decentralizirane institucije z nekoliko omejeno pravno osebnostjo članic, ki pa so obdržale veliko finančne avtonomije, tudi tekoče račune in matične številke.

Kot rektor sem imel srečo z »oblastmi«, to je predvsem s takratnim Ministrstvom za šolstvo in šport, ki ga je pretežen del mandata vodil Slavko Gaber; podobno dobri so bili odnosi z ministrom Pavlom Zgago in ministrico ter pozneje rektorico Univerze na Primorskem Lucijo Čok. Ministrstvo ni oviralo univerze, hitro se je privajalo na njeno avtonomijo in na njeno pravico, da po članicah sama razporeja denar, ki ga pridobi od države in da se umakne iz rigidnega predpisovanja obsega ur. To ni bistveno spremenilo dotedanje razdelitve denarja med članice, letna krovna pogodba Univerze v Ljubljani z Ministrstvom za šolstvo in šport je upoštevala obseg financiranja v preteklem letu, spremembo obsega dela in revalorizacijo proračuna, šlo pa je za pomemben simbolni korak v integriranju Univerze v Ljubljani in stabilnosti njenega financiranja. Nekoliko manj uspešna ja bila Univerza v Ljubljani pri Ministrstvu za znanost in tehnologijo, čeprav je pogodba o financiranju ustanoviteljskih obveznosti šla v podobno smer.

Med »drobnimi« problemi tega razdobja je treba omeniti nejasnost in negotovost glede ustanavljanja gospodarskih družb na članicah, nujnost

sprememb mučnih habilitacijskih in pritožbenih postopkov na Senatu, spremembe promocijskih postopkov, neenotnost diplomskih listin.

V letu 2000 se je začela obnova notranjosti in zunanosti deželnega dvorca, ki je potekala gladko in v kateri je družno sodelovalo celotno vodstvo Univerze v Ljubljani. Končala se je konec novembra leta 2004, že blizu konca drugega mandata. Zasluge za obnovo se navadno pripišejo rektorju, čeprav večino dela opravijo drugi; največ bi jih morali pripisati prorektorju Petru Fistru ter neutrudni Miši Kranjc. Tudi obnovi je botrovala sreča. Bila je mogoča, ker se je iz stavbe izselila Pravna fakulteta; zato pri zaslugah za obnovo dvorca ne gre spregledati takratnega dekana Pravne fakultete Janeza Kranjca, ki se je kar za nekaj let spremenil v gradbenega nadzornika in dnevno vodil obnovitvena dela v novi stavbi Pravne fakultete na Poljanskem nasipu. Denar za obnovo deželnega dvorca sem začel zbirati s prošnjami pri takrat še dobro stoječih podjetjih, katerih »rdeči« direktorji še niso povsem pozabili samoupravljanja in odgovornosti do širše družbe; kar nekaj se je nabralo. Upravni odbor je odločil, da za obnovo lahko uporabimo »skrite« rezerve, ki so ostale od privatizacije stanovanj. Večji del denarja je prispevalo Ministrstvo za šolstvo in šport; tu so pomagale izkušnje gospoda Slobodana Milojevića, ki se je z ministrstva preselil na univerzo. Dvorec je dobil podobo, kakršno naj bi imel pred stoletjem; če je bil v resnici takšen, kot je zdaj, ne vem, saj se barve fasad na starih razglednicah razlikujejo; na nekaterih je skoraj bel, na drugih rjavo rumen, na tretjih spet siv. Univerza v Ljubljani je z njim dobila simbol in nekakšno »skupno hišo«, Ljubljana pa najbrž najbolj mogočno stavbo, ki naj bi tudi oblasti pokazala pomen Univerze v Ljubljani. Malo bahaštva je bilo gotovo v tem in nekaj pritožb, da se ob siceršnji stiski preveč bohotimo, je bilo najbrž upravičenih. A bilo jih je malo, najbrž tudi zato, ker je v času mojih mandatov kar nekaj članic dobilo nove ali obnovljene prostore, ki pa sem jih le slavnostno odprl, vse ostalo pa so naredila vodstva fakultet in ministrstvo. Nasploh se je pokazalo, da je pravzaprav vse odvisno od zagretosti in spretosti posameznega dekana; poleg Pravne fakultete so nove, povečane ali prenovljene stavbe dobili še

Visoka šola za zdravstvo, Fakulteta za farmacijo, Fakulteta za družbene vede, Fakulteta za matematiko in fiziko in Visoka upravna šola. Ambicije so bile večje; novi prostori za tri akademije, novi stavbi za Fakulteto za kemijo in kemijsko tehnologijo in Fakulteto za računalništvo ter rešitev prostorske stiske Filozofske fakultete. A dosti dlje od načrtov pri tem nismo prišli. Zmeraj je šlo kaj narobe; akademije bi na primer lahko zgradili v Domžalah, a to naj bi degradiralo umetnost, na Metelkovi je že nastala »svobodna cona«, v Rogu naj bi bilo premalo prostora. Za rešitev prostorskih problemov Filozofske fakultete bi bilo najbolje pridobiti stavbo šole prek ceste, Fakulteto za računalništvo bi bilo smiselno postaviti na bolj ali manj opuščnem zemljišču nasproti Fakultete za matematiko in fiziko, kjer naj bi bili v času elektrifikacije po drugi svetovni vojni simulirali delovanje hidroelektrarn. A ni šlo; včasih so kakšnemu predlogu nasprotovali kar učitelji, saj bi jim selitev zmanjšala udobje ali jim spremenila utečene navade. Največkrat pa je šlo za račune brez krčmarja. Potem, ko je na Univerzo v Ljubljani prišla še arhitektka gospa Branka Arnautović se je želja po gradnjah in po tem, da Univerza v Ljubljani postane tudi formalni lastnik vseh nepremičnin, ki jih uporabljajo njene članice, povečala, a vpisi nepremičnin v zemljiško knjigo vsaj do mojega odhoda niso uspeli.

Na Univerzi v Ljubljani se nismo posebej trudili za podpisovanje slovesnih listin o sodelovanju s tujimi univerzami, nismo pa odklanjali pobud univerz, ki so to želele, ali članic, ki so svoje sodelovanje hotele prenesti tudi na univerzitetno raven. Sam bolj verjamem, da je najbolj plodno sodelovanje, ki se začne med učitelji. No, povsem brez mednarodnega sodelovanja, začetega na univerzitetni ravni, ni šlo. Junija leta 2001 smo organizirali prvo srečanje rektorjev univerz iz držav nekdanje Jugoslavije, ki naj bi postalo tradicionalno; udeležili so se ga rektorji iz vseh nekdanjih republik razen iz Hrvaške, čeprav je Univerza v Ljubljani dobro sodelovala tudi s hrvaškimi univerzami. Med pomembnejšimi obiski tujih politikov na Univerzi v Ljubljani velja omeniti obisk grškega predsednika in španskega kralja ter rektorja znamenite moskovske univerze Lomonosov. Najbolj pa bo vsem gotovo ostal v

spominu na Filozofski fakulteti zamišljeni obisk daljame, ki je povzročil nekaj jeze Kitajcev in malo zadrege takratne slovenske politike, ki pa nam je dejansko pomagala. Med podelitvami častnih doktoratov se seveda najraje spominjam dveh podelitev svojima učiteljema in mentorjema: akademiku Aleksandru Bajtu ter nobelovcu Lawrenceu Kleinu, slednji jo je prejel takrat kot znameniti filozof Noam Chomsky; zdaj bi najbrž moja prizadevanja za častna doktorata svojima nekdanjima učiteljema imeli za koruptivno dejanje.

Nekaj rektorskih »modrosti«

Po prvem mandatu naj bi bil že izkušen rektor; naučil sem se, kako sprostiti napetosti, kadar se je kaj zapletlo, ugotovil sem, da biti rektor velike in stare univerze pravzaprav ni preveč zahtevno in predvsem ne stresno delo in da je na primer mnogo težje biti dekan ali pa rektor majhne in nove univerze. Zato morda semkaj, torej med dva mandata, sodi nekaj »modrosti« o funkciji rektorja. Prepričan sem na primer, da rektor ne sme imeti preveč časa, da je zato prav, da ostane učitelj in raziskovalec in da si plačo služi kot učitelj. Samoumevno je, da je rektor »kriv« za mnogo odločitev dekanov, o katerih sploh nič ne ve, kaj šele, da bi jih sprejel; izgovori na »oddaljeno oblast« so nekaj normalnega. Dobro je upoštevati, da je vsaka fakulteta drugačna, da je njihovo delovanje odvisno tudi od značilnosti strok, s katerimi se ukvarjajo, zato je za kakšno med njimi nekaj kaosa normalno in koristno stanje stvari; poseganje v kaos lahko kaos še poveča ali pa uniči ustvarjalnost. Prav se je zavedati, da je pripadnost fakultet univerzi velika, kadar so v težavah in iščejo pomoč, a mnogo manjša, kadar jim gre dobro ali kadar je treba deliti denar. Posegi rektorja v odnose na posameznih fakultetah so tvegani in se jih velja lotiti le, če drugače ne gre, in samo, če si malone prepričan, da poseg stvari ne bo še poslabšal. Razlog je preprost; vseh plati problema, ki naj bi ga razrešil, v resnici ne poznaš, informacije, ki jih imaš, so najbrž precej pristranske. No, nekajkrat sem le moral posredovati, v treh primerih sem celo moral postaviti dekana, saj se na članici niso mogli sporazumeti. Med posredovanji mi bo najbrž najbolj

ostala v spominu gladovna stavka profesorja Iztoka Ostana s Fakultete za pomorstvo in promet. Njegova stališča o izrednem študiju so mi bila blizu, a bil sem na čelu institucije, ki sem jo moral braniti. Kar nekaj noči nisem dobro spal, a ko sem kolegu predlagal, da prepire zamenjava z vrčkom piva, je gladovno stavko končal.

Raziskovalno delo učiteljev, ki se mu se univerza ne more odreči, brez njega je le še srednja šola, omogoča prilagajanje izobraževanja novim dosežkom in potrebam, predvsem pa izpolnjevanju temeljne vloge univerze – oblikovanju človeka, ki je sposoben razumeti in kritično razmišljati.

Trditve, da je Univerza v Ljubljani prevelika in da se zato prepočasi odziva na potrebe okolja, so le delno upravičene. Počasno odzivanje na »potrebe« okolja in še bolj na zahteve oblasti ni zmeraj kar slabo. Posebno ne v okolju, v katerem vsak novi minister meni, da je svet nastal, ko je postal minister, in da je treba kar naprej spreminjati zakonodajo o visokem šolstvu. S počasnim odzivanjem na razne reformatorske ideje se je najlaže izogniti mnogim neumnostim, ki jih kar naprej prinašajo različni reformatorji, ki običajno vedo, da je treba nekaj reformirati, manj pa, zakaj, in nič o tem, kakšne bodo posledice njihovih reform. Pri tem mnoge stvari, ki jih razglašajo za novosti, to sploh niso, univerze so jih poznale stoletja. Mobilnost učiteljev in študentov na primer je bila v prejšnjih stoletjih gotovo mnogo večja kot je zdaj, priznavanje izpitov z drugih univerz je enako staro kot univerze. Slabo je le počasno odzivanje univerz na nova znanstvena spoznanja.

Univerza ni podjetje, njena temeljna naloga je širjenje znanja in kritičnega razmišljanja, ki se ga ne da zmeraj prodati, a je za vsako družbo nujno; tako imenovano bazično raziskovalno delo sodi na univerzo, aplikativno pa bolj na inštitute. Sicer pa razlikovanje med bazičnim in aplikativnim raziskovalnim delom ni pomembno, pomembno pa je razlikovanje med slabim in dobrim, slednje pa je mnogo bolj kot od denarja odvisno od tega, ali tistega, ki raziskuje, stvari, ki jih raziskuje, v resnici zanimajo. Če ga ne, denar ne pomaga. Gotovo je dobro, če so rezultati raziskovanja tudi neposredno uporabni, a tržne dejavnosti univerze so lahko le postranske in ne smejo ogrožati njenega poslanstva.

Raziskovalnemu delu se nobena univerza ne more odreči; je srž njenega obstoja, brez raziskovalnega dela je univerza le še srednja šola. Samo raziskovalno delo univerzitetnih učiteljev omogoča prilagajanje izobraževanja novim dosežkom in potrebam, predvsem pa izpolnjevanju temeljne vloge univerze – oblikovanja človeka, ki je sposoben razumeti, razmišljati in stvari povezovati. Radovednost in dvom o vsakokratnih samoumevnostih sta lastnosti dobrega univerzitetnega učitelja. Čeprav je zelo verjetno, da bo večina med nami kar naprej odkrivala že odkrito ali pa k odkritemu v najboljšem primeru dodala kakšno malenkost, ostaja raziskovalno delo učitelja temelj njegovega poklica. Če se mu odreče, se tudi njegovo izobraževalno delo spremeni v ponavljanje vsakokrat modnih resnic in resnic v narekovanju. Če je koga treba k raziskovanju siliti, če niti malo ne dvomi v vsakokratne samoumevnosti, je bolje, da vse skupaj pusti in se loti kakšnega bolj dobičkonosnega posla, ali kar podjetništva. Če prihaja »v službo« v uradnih urah in odhaja »iz službe«, ko se uradne ure končajo, je gotovo le, da ne bo odkril kaj velikega, ne glede na količino denarja, ki jo bo zahteval in morda tudi dobil.

Impresivne številke o številu študentov in prebivalcev Slovenije z visokošolsko izobrazbo ne zagotavljajo, da se je za toliko povečala količina znanja oziroma »človeškega kapitala«. Izredno hitro povečanje števila študentov, ki ga v raznih mednarodnih primerjavah obravnavajo kar kot dokaz, da smo »družba znanja«, ima tudi drugo, manj bleščečo plat. Malone popolna prehodnost v srednjem šolstvu in vpis skoraj celotne generacije na univerzo (že ob najbrž povsem sprejemljivi predpostavki, da je pamet porazdeljena po Gaussovi normalni porazdelitvi) pomeni, da se povprečna kakovost študentov znižuje. To zmanjšuje »učinkovitost« univerze, ki naj bi jo merili s spet zgrešenima meriloma: hitrostjo in prehodnostjo študija. Dejansko velik vpis slabih študentov le podaljšuje študij in znižuje njegovo kvaliteto, hkrati pa univerze spreminja v socialne institucije, ki socialno nesprijemljivo »odkrito« brezposelnost pretvarjajo v socialno bolj sprejemljivo »prikrito« brezposelnost. Univerza v Ljubljani je zato tudi največja slovenska socialna ustanova; govoriti o njeni učinkovitosti in skrajševanju študija

je sprenevedanje in zatiskanje oči pred gospodarsko realnostjo in nezaposljivostjo, ob kateri je najbolje podaljševati status študenta, saj ta zagotavlja osnovno socialno varnost in tudi občasno dninarstvo na trgu dela, v svetu, v katerem je dobiček spet edino merilo uspešnosti.

V osmih letih sem slišal mnogo razprav o kakovosti, takšnih in drugačnih samoevalvacijah, akreditacijah in podobnih stvareh. Prav veliko na vse to ne dam, samoevalvacije me spominjajo na samokritike, akreditacije na ISO-standarde, ki jih bogati prodajajo revnim in naivnim. Kvalitete šole ne določajo potni listi njenih učiteljev, dveurna predavanja slavnega tujega profesorja, eno- ali večtedenski sklopi hitrih kurzov ali bahanje s spiski učiteljev, ki na šoli nikdar niso in ne bodo predavali. Kvaliteta šole se kaže predvsem v širini znanja in v sposobnosti kritičnega razmišljanja njenih diplomantov ali pa v njihovi uspešnosti, kadar nadaljujejo študij v tujini.

Podobno je z razvpito avtonomijo univerze. Tudi ta ni nič drugega kot na znanju utemeljena samozavest njenih učiteljev in študentov in pripravljenost vselej braniti svoja prepričanja. Oboje, kvaliteta in avtonomija, čeprav predmet nenehnih razprav, sta nemerljivi; ve se le, da kvaliteta daje samozavest, ki je potrebna za avtonomijo, in da je slednja istočasno pogoj za kvaliteto. Obe določa tudi stopnja pripadnosti učiteljev, zaposlenih in študentov univerzi. Zavest, da pripadamo dobri univerzi, ki je sposobna premišljeno slediti sodobnim tokovom, pa tudi samozavestno odklanjati razne modne prebliske, ne glede na to, od kod prihajajo, je nujna tudi za njen ugled med drugimi univerzami.

Še nečemu se najbrž ne morem izogniti – bolonjski reformi. Znano je, da sem bil in ostal njen nasprotnik, a ustaviti povodenj, ki je oziroma bo usodno zaznamovala visoko šolstvo v Sloveniji in Evropi, ni bilo mogoče. Še naprej se sprašujem, ali jo bo univerza, pa ne le ljubljanska, preživela in ostala univerza? Se bo mogoče vrniti k načelom »Magne Charte Universitatum«, ki so jih septembra 1988 podpisali rektorji evropskih univerz, zbrani na praznovanju devetstoletnice Univerze v Bologni. Po njih naj bi bile univerze varuhi evropske

humanistične tradicije, odgovorne za kulturni, znanstveni in tehnološki razvoj, kar morejo opraviti le, če so avtonomne in če sta raziskovanje in učenje neločljiva ter neodvisna od politične in gospodarske moči. Enajst let pozneje so ministri iz 29 evropskih držav spet v Bologni podpisali Bolonjsko deklaracijo. Njeni cilji so bili ustvariti Evropski visokošolski prostor, povečati zaposljivost in mobilnost državljanov ter mednarodno konkurenčnost evropskega visokega šolstva. V njej se kaže prepričanje, da je vse mogoče rešiti s trgom, da bi morale biti univerze organizirane kot gospodarske družbe, da bi morale kot gospodarske družbe tekmovati, svojo ponudbo neprestano prilagajati povpraševanju in proizvajati nekaj, čemur pravijo »človeški kapital«. Po njej je univerza nekakšna tovarna, v katero študentje prihajajo kot kosi reprodukcijskega materiala, iz nje pa naj bi, ko smo jim dodali »dodano vrednost«, odhajali kosi dokončanih produktov. To naj bi dosegli z uvedbo dvostopenjskega študija, ECTS-kreditnega sistema, evropskim nadzorom zagotavljanja kvalitete in odpravo ovir za svobodno gibanje študentov, učiteljev, raziskovalcev in administrativnih delavcev. Trditi, da bolonjski proces ni prinesel nič dobrega, je narobe, a najbrž se zdaj tudi nekdanja tiha večina že strinja, da je škoda mnogokrat večja od koristi.

Se je bolonjska reforma v nekakšno birokratsko nočno moro spridila le pri nas? Ali le mi seštevamo in odštevamo nesmiselne ECTS-merske enote, drobimo predmete in ugotavljamo, kako z raznovrstnimi ECTS-vsotami ostati pri starem, preiti od starega na novo ali od študija biologije na prvi stopnji do doktorata iz prava? Se le mi ukvarjamo s stotinami nesmiselnih postopkov, kot je akreditacija, ki spominja na ISO-standarde, ali samoevalvacija, ki spominja na nekdanjo kitajsko samokritiko? Najbrž ne. Se je študij skrajšal in izboljšal? Nič od tega. A vse to je bilo mogoče pričakovati. Nikoli nismo dobili odgovorov na povsem enostavna vprašanja, kot so: Kje naj bodo temeljni predmeti? Na začetku ali na koncu? Ali naj bo program tistih študentov, ki naj bi študij nadaljevali na drugi stopnji, enak programom tistih, ki naj bi ga končali po prvi? Je temeljni študij posamezne vede na prvi stopnji lahko kar preskočiti in se z nekakšnimi

plačljivimi pripravljalnimi tečaji vpisati na drugo in tretjo stopnjo povsem druge vede? Zdaj ponavljati stara vprašanja se zdi nesmiselno, kriviti politiko za to, kar imamo, prav tako. Krivi smo sami oziroma naša poniglavost. V času uveljavljanja reforme sem bil kot rektor na kar nekaj konferencah o bolonjski reformi priča tej poniglavosti; mnogi rektorji so, ko smo zvečer sedeli ob mizi, ogorčeni postavljali vprašanja, ki sem jih omenil zgoraj, naslednje jutro pa na govorniškem odru vneseno ponavljali krilatice s prejšnjih srečanj in nove krilatice, ki so jih izumili organizatorji vsakokratne nove konference. Tudi Univerza v Ljubljani se je prilagodila »evropeizaciji« univerz. Senat Univerze v Ljubljani je v začetku 2003 ustanovil delovno skupino za spremljanje bolonjskega procesa, ki jo je vodil profesor Pavle Zgaga, v njej pa so sodelovali tudi študenti. Nekaj stvari, ki jih pripisujejo bolonjskemu procesu, je Univerza v Ljubljani uvedla že prej (uvedba ECTS in Priloge k diplomi, letne samoevalvacije članic in Univerze v Ljubljani, mobilnost in izmenjava študentov in učiteljev v okviru programov, na primer Socrates/Erasmus in podobno).

Do »izrednega« študija sem zadržan, a mu ne nasprotujem; saj je gotovo, da imajo od njega koristi država, posamezna članica in s tem posredno Univerza v Ljubljani kot celota, včasih pa tudi »izredni« študentje. Vendar je treba ločiti med študenti, ki se dejansko izobražujejo ob delu, in študenti, ki sodijo v »normalno« študentsko populacijo in ki se na posamezni študij niso mogli vpisati zaradi prevelikega števila boljših kandidatov.

Drugi mandat 2001–2005

Univerza v Ljubljani se je v času prvega mandata soočala z različnimi bolj ali manj pričakovanimi problemi ter spremembami v okolju. Menil sem, da smo jih reševali razumno in skladno s programom dela, uspešnim delom rektorata ter predsedniki komisij senata in upravnega odbora, pa tudi z dobrim sodelovanjem z dekani, senatorji ter Študentskim svetom. Biti rektor, mi ni bilo težko; veliko zaslug za to sta imeli prorektorica Katja Breskvar in gospa Tanja Pibernik, ki sta mi stali ob strani vseh osem let. Brez njiju si svojega dela ne znam zamišljati.

Sploh pa na rektoratu nismo imeli »kadrovskih problemov«, za katere bi vedel; zmeraj sem imel občutek, da mi zaposleni ne pomagajo le zato, ker morajo to početi po službeni dolžnosti. Zato sem se, ker je bil del nalog iz prvega mandata opravljenih na pol in ker me je nekaj fakultet pozvalo k temu, odločil, da ponovno kandidiram. Program, s katerim sem kandidiral, je bil podoben prvemu. Njegovi cilji so bili:

- ostati raziskovalna univerza ter najpomembnejša znanstvena in izobraževalna ustanova v Sloveniji;
- zadržati znanstveno in politično ter povečati izobraževalno in finančno avtonomijo;
- zagotavljati vključevanje v evropske in svetovne tokove izobraževanja;
- omogočati članicam strokovno dejavnost na področjih, na katerih opravljajo izobraževalno in raziskovalno delo;
- biti integrirana univerza z decentralizacijo upravljanja na ravni članic;
- reševati prostorske probleme in probleme, povezane z opremljenostjo;
- dobro sodelovati z visokošolskimi, raziskovalnimi in drugimi institucijami.

Za rektorja sem bil v drugi mandat izvoljen po spremenjenem volilnem sistemu; volilni upravičenci so bili vsi učitelji Univerze v Ljubljani in študenti, ki so volili s pomočjo predstavnikov in so imeli petino glasov na posamezni članici. Bil sem edini kandidat; volitev tako ni bilo mogoče izgubiti; odstotki glasov po članicah naj bi pokazali le strinjanje ali nestrinjanje z vodenjem v prejšnjem razdobju; na vseh fakultetah sem dobil večino glasov.

Jeseni leta 2001 se je začel drugi mandat. Za nadaljevanje funkcije prorektorice v drugem mandatu 2001–2005 sem spet naprosil Katjo Breskvar, pridružila sta se ji Ivan Leban s Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo, ki je s prislovično prostodušnostjo sproti odpravljal napetosti, in Matjaž Omladič s Fakultete za matematiko in fiziko z mnogimi idejami in veliko voljo po spreminjanju in preurejanju. Predsednik Upravnega odbora je postal Dušan Mramor z Ekonomske fakultete, ki je bil izredno spreten pri pridobivanju denarja; kot

predsednik Upravnega odbora je postal prvi pravi direktor Univerze. Ko je postal minister, ga je zamenjal Miroslav Glas, ki je s strpnostjo omogočil razumen prehod iz enega v drug sistem financiranja; njuno delo pa je nadaljeval Janez Hribar, ki je probleme reševal z optimizmom in z obilno uporabo zdrave pameti.

Značilna dogajanja na Univerzi v Ljubljani v tem razdobju spet kaže kar dopis rektorjevega kolega Senatu in Upravnemu odboru Univerze v Ljubljani. Primerjava predlogov v dopisu z dejanskimi dogajanja pa kaže še, kako se lahko veliko stvari povsem "sfiži" ali kako od idej do uresničitve lahko preteče desetletje ali več.

Senatu in Upravnemu odboru UL

1 Uvod

Senat in Upravni odbor UL bosta morala v začetku naslednjega študijskega leta sprejeti nekaj odločitev, ki bistveno posegajo v organizacijo UL, reševanje prostorskih problemov, habilitacijo učiteljev in financiranje pedagoškega dela. V to silijo tudi velike, še precej neznane spremembe, ki jih prinašajo (1) Zakon o delovnih razmerjih, (2) Zakon o sistemu plač v javni upravi, (3) novo povprečno financiranje pedagoškega in z njim povezanega raziskovalnega dela ter (4) negotovost bodočega financiranja raziskovalnih programov. Zato želi rektorjev kolegij že vnaprej tudi pisno seznaniti Senat in Upravni odbor UL s svojimi razmisleki in predlogi o:

- reorganizaciji NTF;
- razreševanju prostorskih problemov;
- spremembah pri habilitiranju učiteljev;
- financiranju pedagoškega dela.

2 Reorganizacija NTF

2.1 Stanje: Rektorjev kolegij je aprila 2003 sklenil sestati se z vodstvi fakultet, ki bi jih mogle spremembe najbolj prizadeti, in skupaj z njimi iskati rešitve, ki bi zagotovile čim manj boleče prilagoditve, predvsem pa socialno varnost zaposlenih. Ker je osnova za delovanje UL predvsem financiranje pedagoškega in z njim povezanega raziskovalnega dela, **je bil kriterij za ugotovitev potencialne ogroženosti posamezne članice vpis študentov.**

Po tem kriteriju so najbolj ogroženi posamezni oddelki Naravoslovno tehnične fakultete in s tem sama NTF. Na prvem sestanku med vodstvoma NTF in UL, ki je bil 15. maja, naj bi se obe vodstvi seznanili s pogledi na: organizacijo NTF, vpisom, prehodnostjo oziroma pogoji za prehod študentov med letniki ter prostorskimi problemi NTF in članic UL, v katerih ima NTF prostore. Vodstvo UL je na podlagi pogovorov NTF poslalo svoje videnje problemov in rešitev, vodstvu NTF pa naj bi tudi samo predložilo realistične rešitve nastalih problemov; po nekaj prestavljanjih je bil ponovni sestanek 30. junija 2003.

NTF je po razpadu Fakultete za naravoslovje in tehnologijo nastala iz oddelkov, ki niso imeli možnosti ali ambicij ustanoviti lastne fakultete. Zato jo sestavljajo oddelki, ki jih je le težko povezati v smiselno celoto in ki so razkropljeni po različnih stavbah drugih fakultet in inštitutov. Fakulteta je bila med vsemi članicami UL daleč najbolj prizadeta z dogajanja v slovenskem gospodarstvu in z razpadom Jugoslavije, od koder je prihajalo veliko študentov in kjer je bila NTF izredno cenjena institucija. Zanimanje za študij na nekaterih oddelkih se je drastično zmanjšalo, velik del vpisanih pa so študentje, ki si z vpisom zagotavljajo predvsem status študenta. Dogajanja v gospodarstvu in analize vpisa ne kažejo, da bi se zanimanje za vpis na posamezne oddelke NTF v bližnji ali bolj daljni

prihodnosti lahko bistveno povečalo. Na to kaže pregled števila razpisanih mest in prijav študentov po posameznih oddelkih in oblikah študija (redni, izredni, univerzitetni, visokošolski), ki se v zadnjih štirih letih ni bistveno spremenil. Posebno kritična je situacija na »osrednjih« univerzitetnih programih NTF, to je na **Oddelku za geotehnologijo in rudarstvo** in na **Oddelku za materiale in metalurgijo**; samo malo boljša je na visokošolskih programih obeh oddelkov. Nekoliko bolje je na univerzitetnem programu **Oddelka za tekstilstvo** – smer grafična tehnologija, nič bolje pa ni na smeri tekstilstvo. Povsem drugačna je situacija na visokošolskih programih tega oddelka (z izjemo izrednega programa konfekcijske tehnike) in na rednem univerzitetnem oddelku oblikovanja tekstilij in oblačil, na katerih prijave bistveno presegajo število razpisanih mest. **Oddelek za kemijsko izobraževanje in informatiko** nima lastnih študentov; učitelji tega oddelka opravljajo pedagoške obveznosti na drugih članicah UL, oddelek pa je tudi prostorsko dislociran. Vodstvo UL je, da bi v danih okoliščinah zagotovilo obstoj oddelkov NTF in socialno varnost učiteljev, predlagalo, da NTF tudi sama predlaga ukrepe za razrešitev nastale situacije. Žal se zdi, da veliko alternativ ni.

2.2 Predlogi: Vodstvo UL meni, da je treba razmisliti tudi o ukinitvi NTF in pridružitvi posameznih oddelkov drugim članicam UL, in sicer:

- (1) pridružitvi **Oddelka za geologijo** in **Oddelka za geotehnologijo in rudarstvo Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo**;
- (2) pridružitvi **Oddelka za kemijsko izobraževanje in informatiko Pedagoški fakulteti in/ali Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo**;
- (3) pridružitvi velikega dela **Oddelka za tekstilstvo**, ki se ukvarja predvsem z oblikovanjem, **Oddelku za oblikovanje Akademije za likovno umetnost**, ki bi se preimenovala v **Akademijo za likovno umetnost in oblikovanje**;
- (4) pridružitvi **Oddelka za materiale in metalurgijo Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo**, iz katere bi nastala **Fakulteta za kemijo in materiale**;
- (5) pridružitvi dela **Oddelka za tekstilstvo Fakulteti za strojništvo**.

3 Razreševanja prostorskih problemov

3.1 Stanje: Prostorski problemi UL po nekaj uspešnih letih konec devetdesetih let (FFA, FDV, FU, PF) ostajajo že nekaj let nespremenjeni oziroma so iz leta v leto večji. V prostorskih načrtih se poleg nadgradenj oziroma manjših novogradenj, financiranih iz lastnih virov članic in drugih virov (FME, FFA, del študentskega stolpiča ob FDV, VŠZ, FF-Urška, glavna stavba UL, Jadranska 10), kot prioritete že nekaj let pojavljajo večje novogradnje za vse tri akademije, FKKT in FRI.

UL si je po podpisu pisma o nameri med Ministrstvom za kulturo, takratnim Ministrstvom za šolstvo in šport, Mestno občino Ljubljana in UL v letu 2000 tudi sama prizadevala za odstranjevanje ovir za gradnjo akademij na Metelkovi. Žal pa je, zaradi povsem nesmotrne uporabe prostora in nesposobnosti oziroma nepripravljenosti mestnih in državnih oblasti na posege v »osvobojeno ozemlje« na Metelkovi, pred mesecem postalo jasno, da gradnja akademij na Metelkovi ni mogoča. Ponujana alternativna lokacija »Rog« je mnogo predraga, negotova in neprimerna. Medtem je MOL na posredovanje MŠZŠ našel dve novi prostorski alternativni; nekdanja »klavnica« v Poljanskem predmestju in »POP« ob Linhartovi cesti za Bežigradom. Na obeh lokacijah je MOL lastnik manjšega dela zemljišča, na obeh so potrebni veliki dodatni odkupi zemljišč. Pri tem bi bil nakup v alternativni »klavnica« enostavnejši, saj je Mercator komunalno opremljeno zemljišče pripravljen prodati, zapleti pa lahko nastanejo zaradi visoke cene in varstva kulturne dediščine. Nakup na lokaciji »POP« bi bil zaradi več lastnikov bolj zapleten, najbrž pa bi odpadli problemi z varstvom kulturne dediščine.

Novogradnji FKKT in FRI naj bi bili na lokaciji zahodno od Biotehnične fakultete oziroma južno od Večne poti. Velik del za gradnjo potrebnega zemljišča na lokaciji »Večna pot« je že v lasti MOL, vendar se Vlada RS in MOL ne moreta sporazumeti o ceni, odkup pa bi omogočil hiter začetek gradnje obeh fakultet, če bi temu namenili del poskusnih polj BF (ki so dejansko neuporabljena).

Upravni odbor UL je že v preteklem letu vladi in pristojnim ministrstvom predlagal, da del sredstev za gradnjo študentskih domov in posodabljanje univerze pridobi z ustrezno ureditvijo poslovanja študentskih servisov pri posredovanju dela študentom. Ta predlog UL ni nikdar dobil odgovora, v letošnjem letu pa je vlada sprejela nekakšno minimalistično rešitev o povečani koncesijski dajatvi, namenjeni gradnji študentskih domov. Istočasno je Vlada RS po posvetovanju z vodstvom UL sprejela sklep, po katerem je parlamentu predložila Zakon o poroštvu RS za kredite UL, UM in ŠOS. Po tem zakonu bi UL lahko v tujini najela kredit v višini 5.250.000.000 SIT; kredit bi črpala v skladu s svojimi prioriteta in ga odplačevala po pogodbi, ki bi jo sklenila z MŠZŠ. Kredit bi skupaj s sredstvi v proračunih do leta 2009 (v skupni višini 18 mrd. SIT) omogočil novogradnje le ob zelo smotrni izrabi sredstev in prostorov, ki jih UL že ima.

3.2 Predlog: Brez podrobnejših izračunov se kot realistični kažeta dve alternativni. Po prvi, ki je povezana tudi z reorganizacijo NTF, je smiselno na lokaciji »Večna pot« zgraditi vse tri akademije in FRI, ne pa FKKT, ki bi ostala na zdajšnji lokaciji zaradi pridružitve dela NTF in sinergije s FFA. V tem primeru bi morali obnoviti prostore FKKT in NTF, dokončno izseliti vse druge oddelke iz FF, ki bi v letu 2003 pridobila še prostore v glavni stavbi UL in v »Urški«, realistična pa postaja morebitna izpraznitev stavbe srednjih šol na Aškerčevi. Časovno bi bila to najkrajša in tudi najcenejša varianta, saj je v dogovoru z MOL in z zamenjavami mogoče doseči, da cena zemljišča ne bi povečevala stroškov gradnje.

Po drugi alternativni bi FKKT in FRI gradili na lokaciji »Večna pot«, za akademije pa bi si skupaj z MŠZŠ prizadevali pridobiti lokacijo »klavnica« ali »POP«. V tem primeru bi bilo dodatno odkupovanje zemljišč od zasebnih lastnikov na lokaciji »Večna pot« najbrž nepotrebno. Časovno ja varianta manj ustrezna in mnogo dražja.

4 Spremembe v habilitiranju učiteljev

4.1 Stanje: UL ima kar 1500 različnih habilitacij, kar daleč presega število na katerikoli univerzi v svetu. Zato vodstvo že nekaj časa opozarja na smiselnost habilitacij po širših področjih namesto po predmetih. Širše habilitacije so smiselne tako za reševanje morebitnih socialnih problemov, povezanih z novim načinom financiranja, ki bo mnogokrat zahteval opiranje predvsem na polno zaposlene učitelje na članicah ali znotraj UL. Poleg tega imajo širše habilitacije in istočasno zahteva, da je učitelj na dodiplomski ravni sposoben predavati več predmetov s svojega področja, velik pomen tudi za dvig kvalitete pedagoškega dela. Vse ugledne univerze v svetu (posebno v ZDA) od svojih učiteljev zahtevajo sposobnost predavati splošni predmet, ki je temelj njegove specialnosti, in celo letno menjajo predavatelje splošnih predmetov.

4.1 Predlog: Vodstvo UL prosi članice, da pred prvo jesensko sejo Senata razmislijo o širjenju habilitacijskih področij in istočasnem krčenju njihovega števila.

5 Enačba za financiranje pedagoškega dela

5.1. Stanje: Vodstvo UL je Senat UL že na prejšnji seji s posebnim papirjem seznanilo s problemi uvedbe novega načina tako imenovanega povprečnega financiranja. Medtem se oblikovanje ustrezne enačbe za finansiranje pedagoškega in z njim povezanega raziskovalnega dela nadaljuje v

komisiji MŠZŠ, v kateri sodelujejo tudi učitelji UL. Delovna skupina za novo financiranje na UL je izvedla veliko simulacij financiranja članic in pri tem upoštevala različne načine delitve sredstev, ki jih poznajo evropske dežele.

5.2. Predlog: Vodstvo UL meni, da enačba za izračune deležev financiranja, ki bi upoštevala samo število študentov in diplomantov ter razdelitev članic v pet skupin, za UL zaradi raznolikosti ni primerna; v edini deželi, kjer so jo uporabili, to je na Portugalskem, je tak način imel katastrofalne posledice in so ga pravkar opustili. UL sicer za notranjo razdelitev lahko uporabi svojo enačbo, vendar pa vodstvo UL meni, da se »nacionalna« enačba zaradi deleža, ki ga ima UL v visokošolskem izobraževanju v Sloveniji, ne bi smela bistveno razlikovati od enačbe UL. UL pri tem predlaga, da se v enačbi poleg študentov z veliko utežjo pojavijo tudi učitelji oziroma »dota«. Čeprav je gotovo, da je sedanji sistem financiranja povzročil nepravilno porazdelitev učiteljev po fakultetah (v preteklosti odvisno predvsem od dobrih »zvez« posameznih članic z MŠZŠ), pa ni mogoče delati revolucionarnih sprememb. Na osnovi opravljenih simulacij kolegij predlaga delovni skupini na MŠZŠ, da uvede v Uredbo komponento za osnovno delovanje univerz po eni od predlaganih rešitev ali kakšni sorodni varianti, ker bo le tako možno zagotoviti dolgoročno stabilno financiranje.

Zato rektorjev kolegij daje v razmislek eno od variant za enačbo:

A: uvedba štirih komponent: KOPD 37 %, SRK 37 %, pedagoški output 20 % in raziskovalni output 6 %,

ali B: model »učiteljskih mest«: PUM 74 %, pedagoški output 20 % in raziskovalni output 6 %.

Predvidena reorganizacija Naravoslovnotehniške fakultete je spodletela, reševanje prostorskih problemov se je premaknilo za desetletje, zmanjšanje števila habilitacijskih področij in njihovo širjenje je le delno uspelo, zdaj pa naj bi vse skupaj spet šlo v nasprotno smer, kolikokrat so spreminjali sistem financiranja, pa ne vem. Nasprotovanj delno uspešnemu zmanjšanju števila habilitacijskih področij – na Univerzi v Ljubljani jih je bilo kar 3000, uspelo nam jih je zmanjšati na 400 – nisem nikoli dobro razumel; brez dvoma so učitelji lahko strokovnjaki na zelo ozkem področju, a vsak mora biti sposoben predavati osnove bolj splošnega predmeta na ravni dodiplomskega študija; nič ni narobe, če je nekaj učiteljev habilitiranih za isti, a širši predmet; še zmeraj se ve, na katerem ozkem področju je vrhunski strokovnjak. Odzivi fakultet so se razlikovali: nekatere so bile

takoj pripravljene skržiti število in razširiti področja ali pa so jih že imele, druge so se upirale. Komisiji Senata, v kateri sta sodelovala še profesorja Janez Kranjc s Pravne fakultete in dolgoletni predsednik habilitacijske komisije profesor Aljozij Kodre s Fakultete za matematiko in fiziko, je po dolgih prizadevanjih uspelo najti nakakšen ne preveč konsistenten kompromis.

Med stvarmi, ki jih nisem maral početi, je sodilo pisanje strategij in poročil; zdi se mi, da za delovanje Univerze v Ljubljani povsem zadošča izredno dobro napisano Poslanstvo Univerze v Ljubljani, ki naj bi ga mnogo let prej napisal profesor Ivan Svetlik, in da ne potrebujemo nič drugega. Strategiji sem se do konca uspešno izmikal, poslovnim poročilom, ki sem jih prej ko ne le podpisal, sestavili pa so jih drugi, pa ne. Spet bom za prikaz problemov uporabil kar poslovno poročilo za leto 2003.

Poslovno poročilo za leto 2003

1 Zakonske in druge pravne podlage, ki pojasnjujejo delovno področje

Univerza v Ljubljani je v letu 2003 opravljala izobraževalno, znanstvenoraziskovalno, umetniško, strokovno in drugo dejavnost v skladu z naslednjimi predpisi:

- **Zakon o visokem šolstvu** (Uradni list RS 67/93, 99/99 in 64/01),
- **Odlok o oblikovanju Univerze v Ljubljani** (Uradni list RS, 28/00),
- **Statut Univerze v Ljubljani** z dne 9. januarja 2001,
- **Nacionalni program visokega šolstva v RS** z dne 26. 2. 2002.

Univerza je posredni proračunski uporabnik, ki ga zavezujejo določbe **Zakona o javnih finan-
cah** (Uradni list RS 79/99) in **Zakona o računovodstvu** (Uradni list 23/99).

2 Dolgoročni cilji Univerze v Ljubljani

Program, ki ga je za razdobje 2001–2005 v letu 2001 sprejel Senat UL, izhaja iz programa za prejšnje razdobje, temelji na **Poslanstvu** in **Statutu UL**, upošteva predvideni razvoj visokega šolstva (kakršnega opredeljuje pozneje sprejeti Nacionalni program visokega šolstva) in raziskovalne dejavnosti v Republiki Sloveniji, tradicijo UL, njeno velikost (60.205 študentov, 4.326 zaposlenih, sestavljenost in raznolikost – 22 fakultet, ena visoka šola in tri umetniške akademije) ter dejanski obseg (razliko med normativi in financiranjem) in predvideni način financiranja.

Dolgoročni cilji Univerze v Ljubljani so:

- ostati raziskovalna univerza ter najpomembnejša znanstvena in izobraževalna institucija v Sloveniji;
- zadržati znanstveno in politično ter povečati izobraževalno in finančno avtonomijo;
- zagotavljati vključevanje v evropske in svetovne tokove izobraževanja;
- omogočati članicam strokovno dejavnost na področjih, na katerih opravljajo izobraževalno in raziskovalno delo;
- biti integrirana univerza z veliko decentralizacijo upravljanja na raven članic;
- reševati prostorske probleme in probleme, povezane z opremljenostjo;
- dobro sodelovati z visokošolskimi, raziskovalnimi in drugimi institucijami doma in v tujini.

3 Letni cilji Univerze v Ljubljani

Letni cilji Univerze v Ljubljani so sestavina dolgoročnih ciljev oziroma njihova konkretizacija v posameznem letu. V letu 2003 so bili poudarjeni:

- sistematično spremljanje in izboljševanje kvalitete pedagoškega procesa ter postopno zmanjševanje deleža izrednih študentov;
- izboljšanje habilitacijskih postopkov in ocenjevanja kvalitete učiteljev s strani študentov (ankete);
- uveljavljanje bolonjskega procesa in uvedba kreditnega sistema in dodatka k diplomi;
- nadaljevanje uveljavljanja interdisciplinarnih programov na ravni UL in sodelovanja z gospodarstvom ter z drugimi visokošolskimi in raziskovalnimi organizacijami;
- informatizacija UL (kadrovska, študijska in poslovna informatika);
- uveljavitev enotne podobe UL;
- priprave na nov način financiranja;

- razreševanje lastninskih razmerij, pridobitev in vpis premoženja, ki po Zakonu o visokem šolstvu prehaja v last UL;
- nadaljevanje obnove »deželnega dvorca«.

4 Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih letnih ciljev

Čeprav UL v letu 2003 ni izpolnila vseh za to leto zastavljenih ciljev, se ni umikala od dolgoročneje poti, načrtane v Poslanstvu UL iz leta 1996. UL se je v letu 2003 soočala z različnimi bolj ali manj pričakovanimi problemi ter spremembami v okolju. Probleme je razreševala razumno in skladno s programom dela.

4.1 Sistematično spremljanje in izboljševanje kvalitete pedagoškega procesa ter postopno zmanjševanje deleža izrednih študentov

Na UL je bilo v šolskem letu 2003–2004 vpisanih 60.205 študentov, od tega 45.054 rednih in 10.685 izrednih; 35.523 na univerzitetnih in 20.216 na visokošolskih programih ter 4.466 na podiplomskih programih. UL je tudi v preteklem letu nadaljevala s postopnim zmanjševanjem deleža izrednih študentov v skladu s pravili, da število izrednih študentov ne more biti večje kot 50 odstotkov števila rednih študentov in da je vsakemu rednemu študentu omogočen prestop oziroma vpis med redne študente višjega letnika po pogojih, ki veljajo za redne študente, če so zato zagotovljeni prostorski pogoji.

UL je tudi v letu 2003 spremljala kvaliteto pouka na svojih članicah na podlagi poročil Komisije za samoocenjevanje kakovosti, ki so jih obravnavali Senat in drugi organi UL; poročila kažejo na veliko enotnost v pogledih na nujnost izboljšanja kvalitete študija in na poti, kako to doseči.

V letu 2003 je na dodiplomskih programih diplomiralo skupaj 7.560 (v letu 2002 7.775) študentov, od tega 4.147 na univerzitetnih in 3.413 na visokošolskih. V letu 2003 je doktoriralo 319 (311), magistriralo 641 (690), specializacijo pa končalo 106 (64) študentov. UL je septembra 2003 imela skupaj 4.326 (4.398) zaposlenih; od tega jih je bilo 3.652 (84,4 %) (3.582, 81,4 %) v rednem, 188 (4,4 %) (178,4 %) v dodatnem, 134 (3,1 %) (66, 1,5 %) v dopolnilnem delovnem razmerju, 352 (8,1 %) (572, 13,0 %) oseb pa je bilo zaposlenih po pogodbah. Temu je ustrezalo 31.071 (30.194) količnikov za plače: 96,8 % (93,1 %) za redno zaposlene, 1,3 % posebej za asistente stažiste in 1,9 % za zaposlene po pogodbah.

Kvaliteta pedagoškega dela je tesno povezana s kvalitetnim raziskovalnim delom. K temu so prispevala sredstva za individualno raziskovalno delo in sodelovanje v raziskovalnih programih. V njih je sodelovalo 40 odstotkov raziskovalcev (doktorjev, magistrrov in drugih raziskovalcev) oziroma 68 odstotkov doktorjev znanosti. Ker je UL imela 287 FTE-jev, je doktorju znanosti pripadlo v povprečju 0,18 FTE-jev, na raziskovalca pa 0,095 FTE-jev.

4.2 Nadaljnje uveljavljanje interdisciplinarnih programov na ravni UL in sodelovanja z gospodarstvom ter z drugimi visokošolskimi in raziskovalnimi organizacijami

UL je že v letu 2002 (po Biomedicini uveljavljeni v letu 2000) začela nova podiplomska univerzitetna programa Statistika in Varstvo okolja; manj uspešno pa je bilo ponovno dogovarjanje o uvedbi univerzitetnega podiplomskega programa Materiali.

UL je tudi v letu 2003 sodelovala s tujimi univerzami v okviru sklenjenih sporazumov pri izmenjavi učiteljev in študentov z državami EU, vzhodnoevropskimi državami, ZDA in Japonsko. UL je povečala aktivnost v Evropskem združenju univerz (EAU), Združenju univerz glavnih mest (UNICA) ter v Utrechtski mreži. Povečala se je tudi izmenjava števila študentov v okviru Socrates/Erazmus programa. UL je podpirala tudi neposredno mednarodno sodelovanje članic.

Po dolgotrajnih razgovorih z ustanovitelji Podiplomske šole IJS je prišlo do dogovora, po katerem naj bi podiplomsko šolo ustanovili brez soustanoviteljstva UL, ki pa bo po njeni ustanovitvi

z njo podpisala okvirni sporazum o sodelovanju učiteljev UL. Podobne krovne sporazume je UL podpisala z Univerzo v Mariboru in novo Primorsko univerzo.

Kljub drugačnemu splošnemu mnenju sodelovanja UL z gospodarstvom ni malo, je pa razpršeno in na različnih fakultetah različno organizirano. V preteklem letu je UL začela postopke za ustanovitev univerzitetnega inkubatorja, ki so se konec leta končali; v bodoči inkubator naj bi vključili nekaj oblik sodelovanja z gospodarstvom.

4.3 Uveljavljanje bolonjskega procesa in uvedba kreditnega sistema in dodatka k diplomam

Senat UL je ustanovil Komisijo za spremljanje bolonjskega procesa in pozval članice k pripravi programov. Obenem je sprejel sklep o uvedbi ECTS-kreditnega sistema za vse dodiplomske študijske programe. S tem je končana prva faza uvedbe ECTS-kreditnega sistema, za njegovo izvedbo predvsem na področju izmenljivosti pa bo v prihodnjih letih potrebno dodatno usklajevanje med članicami. Izdelani so tudi obrazci Priloge k diplomam v slovenščini in angleščini; članice so pripravile vzorce za 80 študijskih programov na dodiplomski ravni, pripravljene pa so tudi vzorci za podiplomska univerzitetna študijska programa Biomedicina in Statistika.

4.4 Izboljšanje habilitacijskih postopkov in ocenjevanja kvalitete učiteljev s strani študentov (ankete)

Ker je kakovostno univerzitetno izobraževanje nujno podprto z raziskovalnim delom učiteljev, je UL vztrajala na visokih raziskovalnih merilih za napredovanje, ki jih je na svojih članicah uveljavljala prek habilitacijske komisije (HK) Senata UL. HK je v preteklem letu obravnavala približno 400 zadev in sama ali prek Senata UL uveljavljala merila, ki bi zagotovila hitrejšo in pravičnejšo postopke napredovanja. To je pogoj za uveljavitev ustavnega načela avtonomnosti UL oziroma nezložljivost napredovanj. Postopoma se je uveljavljala enoten sistem študentskih anket in njihova obdelava. HK je skupaj s Statutarno komisijo nadaljevala s pripravo meril za priznanje umetniških del na ravni UL, s katerimi bi dela na umetniškem področju mogli primerjati z doktoratom znanosti.

4.5 Informatizacija UL

V letu 2003 se je nadaljevala prva faza uvajanja informatizacije UL, ki temelji na Strateškem planu informatizacije, ki ga je sprejel UO UL. Z njim naj bi si UL zagotovila informacije o študijskih, kadrovskih in poslovnih procesih in njihovo usklajevanje na ravni UL in posameznih članic. Pri tem se je UL odločila, da izkoristi že obstoječo informatizacijo na posameznih področjih in jo poveže v celoto. Zaradi novega načina financiranja, ki do konca leta še ni bil povsem dorečen in uveljavljen z Uredbo o financiranju, je pri uvedbi poslovnega sistema nastal zamik. Nadaljevala se je tudi modernizacija Metulja.

4.6 Uveljavitev celostne podobe UL

UL je v letu 2003 dokončno uspešno uveljavila novo celostno podobo UL z novimi indeksi, diplomami, znaki, enotnimi študentskimi izkaznicami za vse knjižnice znotraj UL ter za NUK in CTK. Večina članic je sprejela in začela uporabljati celostno podobo, nekaj pa jih zaenkrat vztraja pri svojih dosedanjih podobah.

4.7 Priprave na nov način financiranja

S pripravami na nov način »lumpsum« financiranja se je UL ukvarjala skoraj polovico leta 2003 in pri tem tesno sodelovala z MŠZŠ pri pripravi Uredbe o financiranju. Skrbne priprave in uveljavitev sistema 80:20 s prehodom na 70:30 naj bi omogočilo zanesljiv prehod na nov sistem financiranja v začetku 2004.

4.8 Razreševanje lastninskih razmerij, pridobitev in vpis premoženja

Pri razreševanju lastninskih razmerij se je nadaljeval nerazumljiv zastoj na strani MŠZŠ, zato ostaja vprašanje dejanskega prenosa premoženja na UL, ki ga zahteva ZVŠ še naprej nejasno. Še

večji zastoji so, kljub dobremu sodelovanju z ustreznimi službami, nastali pri razreševanju prostorskih problemov univerze, saj so se potencialne lokacije za akademije in ostale članice UL (FKKT, FRI), ki bi omogočile razrešiti prostorske probleme tudi drugih članic (FF), vedno znova pokazale za nerealistične.

4.9 Nadaljevanje obnove »deželnega dvorca«

V letu 2003 je bila uspešno dokončana obnova notranjosti, strehe in notranje fasade glavne stavbe UL, konec leta pa so se začele priprave za obnovo zunanje fasade, ki naj bi jo opravili v letu 2004.

5 Nastanek morebitnih nedopustnih ali nepričakovanih posledic

Pri izvajanju programa dela v letu 2003 ni prišlo do nedopustnih ali nepričakovanih posledic, prihaja pa do velikih zamikov v izpolnjevanju ciljev, predvsem pri razreševanju prostorskih problemov.

6 Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev v primerjavi z doseženimi cilji iz poročil preteklega leta

V preteklem letu se je v primerjavi z letom prej povečalo število študentov, število novo vpisanih študentov, zmanjšalo pa se je število diplomantov na dodiplomskem in podiplomskem izobraževanju. Čeprav tudi v preteklem letu ni prišlo do izrazitega izboljšanja učinkovitosti študija oziroma njegovega skrajševanja (ob poslabšanju razmerja študent/učitelj bi večja učinkovitost – skrajševanje časa študija – mogla kazati celo na zmanjšanje kvalitete). Vendar se je osip študentov iz prvega v drugi letnik zmanjšal, saj je prehodnost znašala 58 % (lani le 53 %). Prehodnost je bila precej višja na univerzitetnih programih, poveča pa se tudi v višjih letnikih; na prehodu iz drugega v tretji letnik znaša 83, na prehodu iz tretjega v četrti letnik pa 89 odstotkov.

Stopnja prehodnosti se med posameznimi članicami močno razlikuje. Velik osip v prvem letniku ima več razlogov; najpomembnejši so: prevelika prehodnost v srednjih šolah, sistem vpisa, ki samo navidez omogoča vpis po dejanskih željah, množičnost in poslabševanje razmerja študent/učitelj ter fiktiven vpis, povezan z materialnimi bonitetami statusa študenta.

7 Ocena gospodarnosti in učinkovitosti poslovanja

Univerza z javnimi sredstvi, ki jih pridobiva za pedagoško delo, doslej pravzaprav sploh ni mogla gospodariti, saj je poraba sredstev malone popolnoma določena z državnim proračunom in »krovno« pogodbo med MŠZŠ in UL. V njej določena sredstva za plače in druge osebne prejemke (ki so v celoti določeni s strani države) predstavljajo iz leta v leto večji delež finančnih sredstev, medtem ko se je delež sredstev za materialne izdatke skrčil na 8 odstotkov skupnih sredstev, delež vnaprej nedoločenih sredstev za razvoj (rektorjev sklad) pa na tisočinko skupnih sredstev. Javnih sredstev, ki bi na ravni univerze omogočala gospodarjenje, zato skoraj ni, saj zasebna sredstva za javno dejavnost pridobivajo članice UL in z njimi zagotavljajo svoje normalno poslovanje, samo v izredno majhnem delu pa jih po sklepu UO namenjajo realizaciji skupnih nalog.

8 Ocena delovanja sistema notranjega finančnega nadzora

Finančni nadzor UL se je v preteklem letu ob prizadevnem strokovnem delovanju Upravnega odbora močno izboljšal, obenem pa je UL pridobila lastnega revizorja. Poslovanje, ki so ga omogočili v letu 2002 zaključen vpis UL in njenih članic v sodni register ter vpis v Poslovni register, ter v istem letu pridobljene davčne in nove matične številke omogočajo jasno identiteto članic ter njihovo

polno odgovornost za dejavnost po 16. členu Statuta UL oziroma 10. členu ZVŠ. Priprave na nov način financiranja v letu 2003 naj bi omogočale tudi transparentno delovanje sistema in ustrezen finančni nadzor s strani univerzitetnega revizorja, to pa tudi nadzor s strani MŠZŠ. Zamude pri tem bi lahko povzročile le zamude pri informatizaciji poslovanja.

9 Pojasnila na področjih, kjer zastavljeni cilji niso bili doseženi, in predlogi za doseganje zastavljenih ciljev

Univerza v Ljubljani zaradi svoje velikosti, sestavljenosti in tradicije lahko cilje dosega le s strpnim dialogom znotraj univerze in z drugimi organizacijami, ki so podobno kot UL omejene z natančnimi predpisi in finančnimi sredstvi.

Tudi v letu 2003 se je nadaljevalo nespoštovanje normativov s strani države, ki naj bi omogočali kvalitetno delo (kadrovske, prostorske in tako dalje), saj so sredstva za približno 20 % manjša, kot pa bi morala biti po normativih. To se ob povečanem številu študentov kaže v neustreznem razmerju študent/učitelj in še bolj v kritičnem pomanjkanju sredstev za materialne izdatke. Zdajšnje razreševanje problemov s tako imenovanim izrednim oziroma plačljivim študijem je neustrezno in dolgoročno škodljivo. Ker ni verjetno, da bi se financiranje nacionalnega programa bistveno povečalo, bo UL morala ob zagotovitvi večje avtonomije pri porabi sredstev v okviru novega sistema financiranja povečati tudi odgovornost za njihovo racionalno uporabo.

Največ problemov je v letu 2003 povzročila negotovost o uveljavitvi novega načina financiranja pedagoškega in raziskovalnega dela. UL je izdelala vrsto simulacij delovanja novega sistema financiranja in njegovih posledic za univerzo in posamezne članice. Veliko problemov je bilo tudi na področju financiranja raziskovalnega dela, saj se je izteklo prejšnje petletno in začelo novo petletno obdobje financiranja raziskovalnih programov. V finančnem agregatu se sicer položaj UL ni poslabšal, posamezne članice pa so imele veliko pripomb na izbirne postopke in na odvzem pasovnega financiranja tudi na področjih, na katerih ima UL raziskovalce, ki niso pedagoški delavci, in še več na delitev sredstev za infrastrukturno dejavnost, ki je v popolnem nesorazmerju z obsegom raziskovalnega dela.

Za začetek uveljavljanja bolonjskega procesa je nujna sprememba nekaj členov Zakona o visokem šolstvu, ki pa niso bili spremenjeni. Senat UL se je odločil proti hitenju in za previdno, selektivno uveljavljanje procesa ter ustanovil poseben odbor za spremljanje dogajanj v bolonjskem procesu.

V letu 2003 kljub prizadevanjem UL ni prišlo do premikov pri izboljševanju izredno slabih prostorskih razmer na nekaj članicah: začetka gradnje akademij na Metelkovi in novih prostorov za Fakulteto za kemijo in kemijsko tehnologijo in Fakulteto za računalništvo in informatiko, kar bi omogočilo razrešiti prostorske probleme drugih fakultet. Uspešno pa je potekalo delo na obnovi deželnega dvorca.

Delo pri uveljavljanju statusa nepremičnin, ki jih mora po Zakonu o visokem šolstvu država prenesti v last UL, ta pa jih vpisati v zemljiško knjigo, je kljub prizadevanjem uprave UL, da se dokonča vsaj za vse nepremičnine, na katerih je lastniški status nesporen, zastalo zaradi povsem nerazumljivega zavlačevanja ustreznih služb na MŠZŠ.

10 Ocena učinkov poslovanja neposrednega uporabnika na druga področja, predvsem na gospodarstvo, socialo, varstvo okolja, regionalni razvoj in urejanje prostora

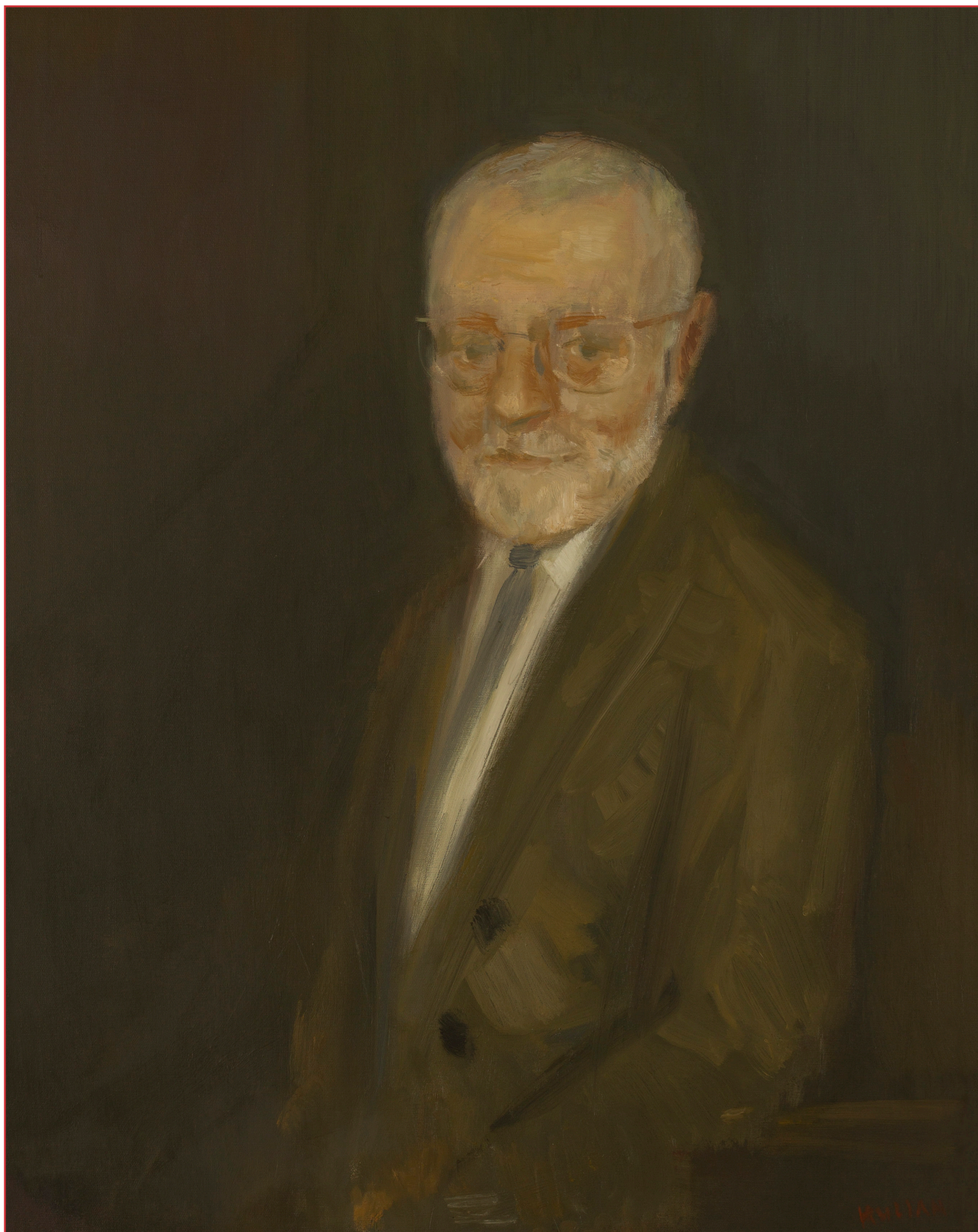
Univerza v Ljubljani je daleč najpomembnejša visokošolska in tudi raziskovalna organizacija v Sloveniji; na druga področja vpliva predvsem z izobraževanjem, pa tudi z raziskovalnim delom

ter s povezovanjem z gospodarstvom. Njenih vplivov ni mogoče enostavno kvantificirati, brez dvoma pa je povečevanja znanje daleč najpomembnejši element gospodarskega in družbenega razvoja. UL opravlja tudi pomembno socialno funkcijo, saj študentje UL predstavljajo 3 % prebivalstva Slovenije.

Rektor
Jože Mencinger
V Ljubljani, 20. februarja 2004

Moje rektorsko delo se je počasi končevalo; v letih 2004 in 2005 se ni zgodilo nič takšnega, kar bi se bistveno razlikovalo od tistega, kar se je dogajalo v letih pred tem. Morda sem kaj pozabil, vse važne stvari pa sem povedal v poslovnem govoru, ko sem »oblast« predal novoizvoljeni in obenem prvi rektorici profesorici Andreji Kocijančič.

Ljubljana, september 2012

AKAD. PROF. DR. JOŽE MENCINGER

(portret: Zdenko Huzjan)